

Försvarsutskottets betänkande 2023/24:FöU1

Utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2024 inom utgiftsområde 6, som uppgår till drygt 126 miljarder kronor. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om beställningsbemyndiganden som innebär att riksdagen åtar sig att anvisa ca 217 miljarder kronor för betalningar som måste göras när de ekonomiska åtagandena infrias i framtiden. Utskottet tillstyrker även förslagen på övriga bemyndiganden som regeringen har begärt och godkänner de tre investeringsplanerna som regeringen föreslagit. Utskottet tillstyrker även det mål för strålsäkerhet som regeringen föreslagit. Samtliga motionsförslag avstyrks.

I betänkandet finns fem reservationer (S, SD, V) och fyra särskilda yttranden (S, SD, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande i fråga om budgetbeslutet. Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2023/24:1 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Elva yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2023/24.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Budgetprocessen i riksdagen	6
Betänkandets disposition	8
Utskottets överväganden.....	9
Mål och resultatredovisning för utgiftsområdet.....	9
Statens budget inom utgiftsområde 6	21
Tvåprocentsmålet	41
Reservationer	43
1. Stärkande av arbetet med strålsäkerhet, punkt 2 (SD)	43
2. Övriga mål för utgiftsområde 6, punkt 3 (S).....	43
3. Övriga mål för utgiftsområde 6, punkt 3 (SD).....	44
4. Övriga mål för utgiftsområde 6, punkt 3 (V).....	45
5. Tvåprocentsmålet, punkt 5 (S).....	46
Särskilda yttranden	47
1. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 4 (S).....	47
2. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 4 (C)	48
3. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 4 (MP)	50
4. Tvåprocentsmålet, punkt 5 (SD).....	52
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	53
Propositionen	53
Motioner från allmänna motionstiden 2023/24	54
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	56
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.....	57
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel	31
Tabell 2 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel	32
Tabell 3 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.....	37

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Mål och resultatredovisning för utgiftsområde 6

1. Mål för strålsäkerheten

Riksdagen godkänner målet för Strålsäkerhet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkt 8.

2. Stärkande av arbetet med strålsäkerhet

Riksdagen avslår motion

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 1 (SD)

3. Övriga mål för utgiftsområde 6

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:66 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4,

2023/24:384 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 2,

2023/24:778 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 3,

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 2 och

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 12 och 57.

Reservation 2 (S)

Reservation 3 (SD)

Reservation 4 (V)

Statens budget

4. Statens budget inom utgiftsområde 6

a) Anslagen för 2024

Riksdagen anvisar, med de anslagsvillkor som utskottet anger, anslagen för 2024 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkt 9 och avslår motionerna

2023/24:2682 av Emma Berginger m.fl. (MP) och

2023/24:2715 av Mikael Larsson m.fl. (C).

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden m.m.

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. för 2024 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor,

2. för 2024 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 34 500 000 000 kronor,

3. för 2024 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret för samhällsinvesteringar som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 1 300 000 000 kronor,

4. under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkterna 1, 5, 6 och 10.

c) Övrigt bemyndigande

Riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av taktiskt transportflygplan och nya ytstridsfartyg.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkt 4.

d) Investeringsplaner

Riksdagen godkänner investeringsplanen för

1. vidmakthållande av försvarsmateriel för 2024–2035 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

2. anskaffning av försvarsmateriel för 2024–2035 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar,

3. krisberedskap för 2024–2026 som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps samhällsinvesteringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkterna 2, 3 och 7.

Framtida inriktning för utgiftsområdet

5. Tvåprocentsmålet

Riksdagen avslår motionerna

2023/24:778 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 1 och

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 2.

Reservation 5 (S)

Stockholm den 30 november 2023

På försvarsutskottets vägnar

Lars Wistedt

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Lars Wistedt (SD), Jörgen Berglund (M), Helén Pettersson (S)*, Björn Söder (SD), Helena Bouveng (M), Heléne Björklund (S)*, Anna Starbrink (L), Erik Ezelius (S)*, Hanna Gunnarsson (V)*, Mikael Oscarsson (KD), Mikael Larsson (C)*, Lars Püss (M), Emma Berginger (MP)*, Gustaf Göthberg (M), Markus Selin (S)*, Camilla Brunsberg (M) och Lena Johansson (S)*.

* Avstår från ställningstagande under punkt 4, se särskilda yttranden från Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2023/24:1 i de delar som gäller utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap och ett total motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2023/24. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Även motionsförslagen finns i bilaga 1. I bilaga 2 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2024 samt de avvikelser från dessa som Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner. I bilaga 3 finns regeringens förslag till beställningsbemyndiganden.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Finansutskottet föreslog i betänkande 2023/24:FiU1 att riksdagen skulle ställa sig bakom den utgiftsram för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap för 2024 som regeringen föreslagit. Den föreslagna utgiftsramen föreslogs av regeringen uppgå till drygt 126 miljarder kronor (prop. 2023/24:1). Riksdagen biföll den 29 november 2023 finansutskottets förslag (rskr. 2023/24:47). Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut (11 kap. 18 § fjärde stycket riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335). Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 6 i budgetpropositionen. Genomgången är bl.a. ett underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen.

Försvarsbeslutsprocessen

I slutet av 1990-talet beslutade regeringen att den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen skulle svara för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Försvarsberedningen ska följa den säkerhetspolitiska utvecklingen i omvärlden. Inför regeringens förslag till riksdagen i viktigare långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor ska Försvarsberedningen dessutom redovisa sin syn på dessa. Regeringen har lämnat förslag i fråga om den försvarspolitiska inriktningen i propositioner till riksdagen.

Som underlag inför försvarsbeslutsperioden 2021–2025 överlämnade Försvarsberedningen delrapporten Motståndskraft – Inriktningen av totalförsvaret 2021–2025 (Ds 2017:66) och slutrapporten Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025 (Ds 2019:8) till regeringen. Dessa rapporter utgjorde, tillsammans med underlag från myndigheterna, grunden för den senaste försvarspolitiska inriktningspropositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) som lämnades till riksdagen hösten 2020. Propositionen innehåller bl.a. förslag till mål för totalförsvaret, nya mål för det militära och det civila försvaret samt förslag till inriktning för krigsförband och förslag på återinrättande av regementen liksom regeringens bedömning av den säkerhetspolitiska utvecklingen, den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken inklusive de internationella försvarssamarbetena. Försvarskommittén behandlade regeringens förslag i betänkandet Totalförsvaret 2021–2025 (bet. 2020/21:FöU4) varefter riksdagen med bifall till propositionen beslutade att godkänna de nya målen, den nya inriktningen för Försvarsmaktens krigsorganisation och återinrättandet av regementen (prop.2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136).

Den 12 december 2022 beslutade försvarsminister Pål Jonson om inriktning för en ny försvarsberedning vars slutrapport ska lämnas senast den 26 april 2024. I april 2023 lämnade Försvarsberedningen en delrapport med en utvärdering av totalförsvarsbeslutet 2020 (Kontrollstation 2023) samt förslag om planeringsram t.o.m. 2030. Därutöver lämnades förslag om rapporteringen av försvarsutgifter till Nato. I delrapporten Allvarstid (Ds 2023:19) redovisade Försvarsberedningen i juni 2023 att man avser att lämna ytterligare en delrapport om den övergripande ambitionen för hela totalförsvaret och förslag om det civila försvaret. I samband med den kommer beredningen även att redovisa en samlad översyn av försvarspolitiska utgångspunkter och mål. Försvarsberedningens förslag om det militära försvaret och den samlade ekonomin för hela totalförsvaret redovisas därefter i slutrapporten som även kommer att behandla frågorna om hur försvarsutgifter och krigsorganisation utvecklats över tid.

I budgetpropositionen för 2024 anför regeringen att man avser att återkomma till riksdagen under hösten 2024 med en proposition om totalförsvarets fortsatta inriktning och utformning.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens förslag till ett nytt mål inom utgiftsområdet och de motionsförslag som gäller de sedan tidigare beslutade målen behandlas tillsammans med resultatredovisning mot målen för försvarsbeslutsperioden.

Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 6, dvs. såväl anslagen för 2024 som investeringsplaner och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden samt ett bemyndigande om att anskaffa taktiskt transportflygplan och nya ytstridsfartyg. Avslutningsvis behandlas motionsförslag om den framtida inriktningen för utgiftsområdet.

Utskottets överväganden

Mål och resultatredovisning för utgiftsområdet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens förslag att målet för strålsäkerhetsområdet ska vara att kärnteknisk verksamhet och annan verksamhet med strålning bedrivs strålsäkert samt att det finns beredskap för olyckor och utsläpp av radioaktiva ämnen för att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av strålning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om stärkande av arbetet med strålsäkerhet och målen för utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap.

Jämför reservation 1 (SD), 2 (S), 3 (SD) och 4 (V).

Bakgrund och tidigare beredning

Mål för utgiftsområdet

Riksdagen godkände målen för totalförsvaret, det militära försvaret och det civila försvaret i samband med att den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2021–2025 beslutades (prop. 2020/21:30, bet. 2020/21:FöU4, rskr. 2020/21:136). För samhällets krisberedskap finns inte något mål som godkänts av riksdagen, men i propositionen beskrivs regeringens egna mål för krisberedskapsområdet.

Det övergripande mål för totalförsvaret som riksdagen fattade beslut om i december 2020 är att totalförsvaret ska ha förmåga att försvara Sverige mot väpnat angrepp och värna vår säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Verksamhet inom totalförsvaret ska kunna bedrivas enskilt och tillsammans med andra, inom och utom landet. Samtidigt beslutades att målet för det civila försvaret ska vara att ha förmåga att

- värna civilbefolkningen
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna
- upprätthålla en nödvändig försörjning
- bidra till det militära försvarets förmåga vid väpnat angrepp eller krig i vår omvärld
- upprätthålla samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar och bidra till att stärka försvarsviljan
- bidra till att stärka samhällets förmåga att förebygga och hantera svåra påfrestningar på samhället i fred
- med tillgängliga resurser bidra till förmågan att delta i internationella fredsfrämjande och humanitära insatser.

Civilt försvar är den civila verksamhet som myndigheter, kommuner och regioner samt enskilda, företag och det civila samhället m.fl. vidtar för att förbereda Sverige för krig. I fredstid utgörs verksamheten av beredskapsplanering och förmågehöjande åtgärder. Under höjd beredskap och då ytterst krig utgörs verksamheten av nödvändiga åtgärder för att upprätthålla målet för civilt försvar.

Det mål som riksdagen godkände för det militära försvaret är att det militära försvaret ska ha förmåga att

- försvara Sverige mot väpnat angrepp
- hävda Sveriges territoriella integritet samt värna suveräna rättigheter och nationella intressen i Sverige och utanför svenskt territorium i enlighet med internationell rätt
- främja vår säkerhet samt förebygga och hantera konflikter och krig genom att i fredstid genomföra operationer på vårt eget territorium och i närområdet samt delta i internationella fredsfrämjande insatser
- skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap.

I fråga om inriktningen för utgiftsområde 6 har riksdagen utöver mål även fattat beslut om Försvarsmaktens grundorganisation och inriktningen för krigsorganisationen.

Övrig beredning

När utskottet behandlade förslaget till inriktning för totalförsvaret (bet. 2020/21:F6U4) var utskottet positivt till regeringens utgångspunkt att en ökad ambitionsnivå och betydande ekonomiska tillskott också kräver att man säkerställer att avsedd effekt uppnås och att offentliga medel används effektivt. Utskottet utgick från att sektorsspecifika mål och bedömningskriterier eller resultatindikatorer för totalförsvars syften skulle tas fram inom utgiftsområden där sådana saknas i dag. Utskottet anförde att detta kunde skapa förutsättningar för uppföljning och utvärdering av verksamheten i totalförsvaret. Utskottet underströk vikten av att riksdagens möjligheter att utvärdera och följa upp verksamheten inom totalförsvaret stärks och framhöll att resultatindikatorer för det civila försvaret är en förutsättning för att man ska kunna följa upp utvecklingen. Utskottet lade, i likhet med Försvarsberedningen, vikt vid att kunna utvärdera förverkligandet av försvarsbeslutet och framhöll vikten av en analys av brister som utgångspunkt för kommande förmågeförstärkningar. Vidare underströk utskottet betydelsen av att kunna utvärdera om förstärkningen och kostnadsutvecklingen är i fas enligt riksdagens beslut om inriktning och ekonomisk ram för totalförsvaret. Utskottet underströk att det civila och militära försvaret är ömsesidigt förstärkande och betonade vikten av att riksdagens möjligheter till att utvärdera och följa upp verksamheten inom totalförsvaret stärktes bl.a. med resultatindikatorer för det civila försvaret som en förutsättning för att kunna

följa upp utvecklingen. I totalförsvarsbeslutet anförde utskottet att samhällets krisberedskap ska utgöra en grund för det civila försvaret. Utskottet såg en utmaning i riksdagens möjligheter att styra och följa upp det fredstida krisberedskapsarbetet som saknar riksdagsbundna mål som det civila försvaret där t.ex. resultatindikatorer saknas.

Eftersom riksdagen beslutar om krigsorganisationen och regeringen har framhållit att det är avgörande att alla krigsförband är personellt och materiellt uppfyllda och är samövade lade utskottet stor vikt vid att riksdagen får en resultatredovisning av organisationens utveckling i dessa avseenden. Utskottet utgick även från att regeringen skulle följa Försvarets materielverks leveransförmåga och effektivitet. Utskottet underströk vikten av att säkerställa att både Försvarets materielverk har väl fungerande metoder för ekonomisk styrning, planering och uppföljning. Utskottet utgick därför från att regeringens översyn av nya resultatindikatorer ska ge riksdagen möjlighet att följa hur materielprocessen effektiviseras under den kommande inriktningsperioden.

Aktuella underlag m.m.

När det gäller frågan om att materielsätta krigsorganisationen har Försvarets materielverk hemställt om ekonomiska tillskott för finansiering av ersättningsanskaffning av materiel som överlåtits till Ukraina. Hemställan hänfördes till att riksdagens och regeringens beslut om ekonomisk kompensation för materiel som överlåtits till Ukraina enbart avsåg budgetåret 2023. I sitt reviderade budgetunderlag (FM2022-10372:24) anför Försvarets materielverk att riksdagen och regeringen har fattat beslut om ytterligare överlämnande av krigsmateriel till Ukraina efter att myndigheten den 26 juni 2023 lämnade in underlaget.

I fråga om målen för det militära försvaret anför Försvarets materielverk i det reviderade budgetunderlaget att Sverige, tilldelades s.k. interimistiska förmågemål i samband med Natos försvarsministermöte i februari 2023. Försvarets materielverk har redovisat hur förmågemålen förhåller sig till den verksamhet som redovisats i budgetunderlaget för 2024 och bedömer preliminärt att Natos förmågemål skulle medföra ökade krav i vissa dimensioner relativt nu gällande nationella mål.

På regeringens uppdrag lämnade Försvarets materielverk och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) en samlad bedömning av totalförsvarets förmåga den 29 september 2023 (Krigets krav – En samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret, MSB 2022-08173-31, FM2021-17683:6). I redovisningen konstaterar myndigheterna att totalförsvaret inte befinner sig där det borde vara förmågemässigt i relation till målet för totalförsvaret. De bedömer att utmaningar finns i relation till de uppgifter som aktualiseras både utifrån ett omställnings- och ett uthållighetsperspektiv. Kunskap, planering och förberedelser bland totalförsvarets aktörer möter generellt sett inte de krav som målet för totalförsvaret ställer enligt redovisningen. För få av

totalförsvarets aktörer bedöms ha integrerat totalförsvaret som en naturlig del av den egna verksamheten. Myndigheterna konstaterar att det finns många beroenden inom totalförsvaret, som därför aldrig blir starkare än dess svagaste länk. I redovisningen framhålls att det krävs genomtänkta utvecklingsåtgärder för att få till stånd en välavvägd och balanserad helhet där områden som är särskilt avgörande för totalförsvarets samlade funktionalitet stärks. Den bedömning som Försvarsmakten och MSB gör utgår från ett antal övergripande analysområden som är centrala för den samlade förmågan inom totalförsvaret. För att få en mer heltäckande bild av totalförsvarets förmåga har dock myndigheterna även beaktat resultat från tidigare bedömningar av det civila respektive militära försvaret i sin bedömning.

För att möjliggöra styrningen av totalförsvaret mot en välavvägd och balanserad förstärkning av den samlade funktionaliteten bedömer myndigheterna att det behövs en styrning utifrån en tydligare helhetsbild. Det militära försvaret styrs i dag genom nedbrutna målsättningar med utgångspunkt i det övergripande målet för det militära försvaret, medan det civila försvaret inte omfattas av motsvarande nedbrytning. Över tid har regeringen förändrat styrningen av den militära planeringen till styrning av operativ förmåga. Styrningen av det civila försvaret präglas däremot av en mångfald av tidsbegränsade uppdrag inom avgränsade sakområden, snarare än långsiktig och sammanhållen målstyrning där förmågekrav uttrycks.

Försvarsmakten och MSB konstaterar dock att det civila försvaret skiljer sig från det militära eftersom det består av hela samhället, är mer mångfacetterat till sin karaktär, med många olika verksamheter på såväl öppna marknader som med offentliga och privata aktörer. Detta ställer andra krav på styrningen, enligt myndigheternas bedömning. En mer sammanhållen och långsiktig styrning som tydliggör ambitionsnivåer bedöms dock gynna utvecklingen av det civila försvaret. Tydligt uttryckta politiska ambitionsnivåer av vad såväl det civila försvaret som totalförsvaret i stort ska klara av, baserat på förslag från de myndigheter som närmast berörs och som har bäst kunskap inom sina respektive områden, stärker också möjligheterna att planera och dimensionera beredskapen utifrån beslutad finansiering enligt slutsatserna i myndigheternas redovisning.

Propositionen

Utgiftsområdets omfattning och förslag om nytt mål

Regeringen delar upp utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap i tre områden med tillhörande myndigheter. Dessa områden är försvar (militärt försvar), samhällets krisberedskap och strålsäkerhet. Därutöver beskrivs totalförsvaret som ett område utan specifikt tillhörande myndigheter.

När det gäller strålsäkerhet föreslår regeringen ett nytt mål för utgiftsområde 6 eftersom det tidigare har saknats för området strålsäkerhet. Kärnteknisk verksamhet och annan verksamhet med strålning ska fortsätta att

bedrivs strålsäkert enligt regeringen. I budgetpropositionen framhålls att det är av stor vikt att det finns beredskap för olyckor och utsläpp av radioaktiva ämnen för att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av strålning. Regeringen anser att strålsäkerhet är ett viktigt område för genomförande av flera andra politiska områden som t.ex. miljöpolitik, energipolitik eller samhällets krisberedskap. Regeringen föreslår därför att målet för strålsäkerhet ska komplettera miljökvalitetsmålet Säker strålmiljö i utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

Regeringens förslag är att målet för strålsäkerhetsområdet ska vara att kärnteknisk verksamhet och annan verksamhet med strålning bedrivs strålsäkert samt att det finns beredskap för olyckor och utsläpp av radioaktiva ämnen för att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av strålning.

Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Totalförsvaret

Regeringen konstaterar att det allvarliga läget i omvärlden och Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina lett till ökade insikter hos aktörer inom totalförsvaret om vikten av att stärka förmågan inom totalförsvaret. Regeringen bedömer att den operativa förmågan hos offentliga aktörer har utvecklats genom konkret hantering av konsekvenserna av det säkerhetspolitiska läget samtidigt som denna hantering tagit resurser från planerat utvecklingsarbete hos vissa myndigheter. Regeringen bedömer att den beredskapsplanering och de förmågehöjande åtgärder som genomförts bidrar till att successivt bygga upp en ökad förmåga inom totalförsvaret. Arbetet utgår dock från en låg nivå, och regeringen anser därför att arbetet behöver utföras med ökad kraft och i högre tempo. Sveriges förmåga att hantera höjd beredskap och krig behöver fortsätta att stärkas på bred front.

Försvarsmaktens och MSB:s arbete med att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret 2021–2025 och myndigheternas fortsatta stöd till aktörerna att arbeta vidare utifrån rapporten Handlingskraft – Handlingsplan för att främja och utveckla en sammanhängande planering för totalförsvaret, är av stor vikt för att åstadkomma ett samlat agerande i händelse av höjd beredskap och ytterst krig. Av samma anledning är det också av stor vikt med fortsatt anpassning till den nya strukturen för samhällets krisberedskap och det civila försvaret. Regeringen ser positivt på utvecklingen inom de frivilliga försvarsorganisationerna (FFO). Utvecklingen av medlemsantalen och engagemanget inom FFO 2022 är tecken på en ökad försvarsvilja som också stärks därigenom. Regeringen ser också positivt på de insatser som MSB och Försvarmakten genomfört i syfte att öka försvarsviljan hos allmänheten. Regeringen bedömer att förutsättningarna för säkra och robusta talkommunikationer inom totalförsvaret har stärkts.

Regeringen bedömer att försvarsunderrättelsemyndigheterna, genom relevanta beslutsunderlag, har bidragit till förmågan att försvara Sverige mot

ett väpnat angrepp och värnat Sveriges säkerhet, frihet, självständighet och handlingsfrihet. Regeringen bedömer vidare att den militära säkerhetstjänstens bidrag till stärkt säkerhetsskydd är viktigt också för förmågan att möta ett väpnat angrepp. Vidare bedömer regeringen att försvarsunderrättelsemyndigheterna har stärkt sin förmåga att identifiera och möta hybridhot.

Det militära försvaret

Regeringen bedömer att Försvarsmaktens operativa förmåga under 2022 i stort har fortsatt att utvecklas i enlighet med målet för det militära försvaret att öka *förmågan att möta ett väpnat angrepp*. Utvecklingen av den krigsorganisation som riksdagen beslutade om 2020 har fortsatt. Under året har genomförda övningar utvecklat krigsförband och interoperabilitet med internationella partner, vilket bedöms ha bidragit till ökad förmåga. Regeringen bedömer att bemanningen av krigs- och grundorganisationen i huvudsak har fortloppet enligt plan och antalet anställda har fortsatt att stiga liksom antalet som slutför grundutbildning med värnplikt och antalet som mönstrar. Regeringen bedömer också att Plikt- och prövningsverket genom mönstring och prövning bidrar till att öka kapaciteten i försvaret. Regeringen anför att materieförsörjningen har anpassats utifrån det försämrade omvärldsläget genom att anskaffningar har forcerats och planering tidigare lagts. Regeringen bedömer att de åtgärder Försvarsmakten och Försvarets materielverk har vidtagit i detta avseende bidrar till förmågan vid väpnat angrepp.

Även om utvecklingen i stort går i rätt riktning i förhållande till beslutade mål bedömer regeringen att det fortfarande finns begränsningar i förmågan att möta ett väpnat angrepp, bl.a. finns det fortsatta behov av att stärka förmågan att mobilisera krigsorganisationen enligt ställda krav. När det gäller personalförsörjningen finns personalbrister inom vissa nyckelkategorier. Vakansläget innebär en risk för nedgång i krigsförbandens förmåga. Mot bakgrund av det makroekonomiska läget i stort och den stora efterfrågan som råder på försvarsmateriel på grund av kriget i Ukraina bedöms det dessutom finnas risker i materieförsörjningen t.ex. när det gäller prisutveckling och osäkerheter i leverans av projekten. Med det makroekonomiska läget och omvärldsutvecklingen följer även risker för infrastrukturförsörjningen, bl.a. i fråga om prisutvecklingen och tillgång till viss byggmateriel. Regeringen konstaterar vidare att det försämrade omvärldsläget har medfört nya uppgifter för Försvarsmakten och övriga försvarsmyndigheter i form av militärt stöd till Ukraina och integration i Nato. Omvärldsutvecklingen innebär enligt regeringen att Försvarsmakten måste lägga mer resurser på att upprätthålla territoriell integritet och värna suveräna rättigheter än vad som tidigare var fallet. Detta påverkar sammantaget förutsättningarna att utveckla krigsorganisationen mot fastställda mål enligt regeringen. När det gäller forskning och utveckling bedömer regeringen att Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) har bistått väl i utvecklingen av den samlade förmågan i försvaret och i stärkandet av den operativa förmågan i krigsförbanden, bl.a. i

form av analyser av omvärldsutvecklingen, kriget i Ukraina och ryska förutsättningar.

När det gäller ett annat mål för det militära försvaret, dvs. förmågan att *hävda Sveriges territoriella integritet samt värna suveräna rättigheter och nationella intressen i Sverige och utanför svenskt territorium i enlighet med internationell rätt* bedömer regeringen att Försvarsmakten, tillsammans med berörda myndigheter inom det militära försvaret, har en god förmåga att hävda Sveriges territoriella integritet och värna suveräna rättigheter.

I propositionen redovisar regeringen även sin bedömning av förmågan utifrån målet för det militära försvaret att *främja den svenska säkerheten samt förebygga och hantera konflikter och krig genom att i fredstid genomföra operationer på det svenska territoriet och i närområdet samt delta i internationella fredsfrämjande insatser*. Regeringen anför att de fördjupade internationella samarbetena under året har bidragit till att främja Sveriges säkerhet i det försämrade säkerhetspolitiska läget. De internationella försvarssamarbetena bidrar till att höja det nationella försvarets förmåga och interoperabilitet enligt regeringens bedömning. I och med Sveriges ansökan om medlemskap i Nato bedöms samarbetet med Nato ha stärkts och även den bi- och multilaterala verksamheten har ökat och fördjupats. Det svensk-finska samarbetet, det nordiska samarbetet och samarbetet med andra europeiska länder samt USA bedöms ha bidragit till Försvarsmaktens ökade förmåga att agera med andra. Regeringens bedömning är att stödet till Ukraina visar att Sverige axlar ansvar för den europeiska säkerheten inom ramen för den övergripande euroatlantiska säkerhetsordningen.

I fråga om ett annat mål för det militära försvaret, dvs. förmågan att *skydda samhället och dess funktionalitet genom att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället såväl i fred som vid höjd beredskap*, anför regeringen att stödet från Försvarsmakten till samhället har varit omfattande. Regeringen bedömer att Försvarsmakten har en god förmåga att med befintlig förmåga och resurser bistå övriga samhället och har gjort detta med goda resultat.

Under 2022 och första kvartalet 2023 beskriver regeringen att Sverige har levererat såväl utbildningsstöd som militärt materiellt stöd till Ukraina. I budgetpropositionen framkommer att det fram till mars 2023 fattades beslut om elva militära stödpaket till ett värde om drygt 15,5 miljarder kronor. Därefter har ytterligare stödpaket beslutats. Dessutom har finansiellt stöd donerats till Ukraina via Nato Trust Fund, via den brittiskledda International Fund for Ukraine (IFU) och till den ukrainska centralbanken, öronmärkta för den ukrainska försvarsmakten. Fram till september 2023 redovisar regeringen att det totala värdet av Sveriges militära stöd till Ukraina uppgår till drygt 20 miljarder kronor. Genom den europeiska fredsfaciliteten (EPF) har Sverige även bidragit till EU:s militära materielstöd till den ukrainska försvarsmakten. I budgetpropositionen konstaterar regeringen att det svenska stödet till Ukraina till stor del är kopplat till arméns verksamhet och innebär en betydande ansträngning. Under 2022 har armén lämnat omfattande stöd till

Ukraina, vilket påverkat tillgången till materiel och personal negativt och förstärkt ett sedan tidigare ansträngt läge enligt regeringens bedömning. Försvarsmaktens markverkstäder har inte tillräcklig kapacitet för att svara mot behoven, och det omfattande stöd som armén lämnat till Ukraina har dessutom ställt ytterligare krav. När det gäller logistikfunktionen konstaterar regeringen att Försvarsmakten genomfört verksamhet och upprätthållit beredskap enligt plan inom området samt hanterat uppkomna behov som stödet till Ukraina. Sammantaget medför detta att utvecklingen av den operativa förmågan och krigsförbandens krigsduglighet begränsats i förhållande till planeringen.

Även materielanskaffningen har påverkats av såväl regeringens beslut om betydande ekonomiska tillskott och ökade beställningsbemyndiganden under 2022 som stödet till Ukraina. Tillskjutna medel och behov av ersättningsanskaffning har enligt regeringens redovisning i budgetpropositionen krävt förändringar i genomförande av materielproduktionen. Under 2024 redovisar regeringen att utgifter som följer av redan beslutat stöd till Ukraina med anledning av utskottsinitiativ kommer att belasta anslagen 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap och 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar med 1,01 miljarder kronor.

Krisberedskap och det civila försvaret

Regeringen bedömer att förmågan inom det civila försvaret har fortsatt att utvecklas och de åtgärder som vidtas går i rätt riktning. Den kraftiga försämringen av det säkerhetspolitiska läget i början av 2022 har skapat en större medvetenhet i samhället om behovet av en god beredskap. Ett stort antal myndigheter fick därför ökade medel för åtgärder i syfte att stärka det civila försvaret. Arbetet med regeringsuppdragen om åtgärder för att stärka det civila försvaret bedöms också ha lett till en större förståelse hos berörda aktörer för vilka åtgärder som behöver vidtas. Det finns flera exempel på pågående arbete som bedöms kunna stärka det civila försvaret, såsom arbetet för att genomföra den nya strukturen för samhällets krisberedskap och civilt försvar. Regeringen ser positivt på samverkan i konstellationen med de tio sektorsansvariga myndigheterna och de sex civilområdesansvariga länsstyrelserna och hur de gemensamt och tillsammans med Försvarsmakten har drivit arbetet framåt. Regeringen bedömer även att MSB:s beslut om en ny övningsinriktning för samverkansövningar på nationell och regional nivå kommer att bidra till att stärka den samlade förmågan inom samhällets krisberedskap och det civila försvaret.

MSB har genomfört informationssatsningar i syfte att stärka försvarsviljan hos befolkningen, inte minst ungdomar, och kampanjer i syfte att stärka individens egen hemberedskap. Även MSB:s arbete med att stärka försörjningsberedskap och samverkan med näringslivet bedöms bidra till ett starkare civilt försvar. Sverige har genom deltagande i olika humanitära och fredsfrämjande insatser bidragit med expertis, fysisk närvaro, materiellt bistånd och stöd till drabbade människor och samhällen, inte minst i Ukraina. Regeringen bedömer att pågående arbete kan bidra till att utveckla

personalförsörjningen av det civila försvaret på sikt. Regeringen bedömer att de medel som de frivilliga försvarsorganisationerna fått under 2022 har bidragit till att höja samhällets krisberedskap och till att öka försvarsviljan. Regeringen bedömer att Myndigheten för psykologiskt försvar uppvisade en god måluppfyllelse under myndighetens första år. Omvärldsutvecklingen under året har ställt stora krav på myndighetens operativa verksamhet och samtidigt har myndigheten arbetat ambitiöst med förmågehöjande verksamhet, både när det gäller forskningsverksamhet och informations- och utbildningsinsatser.

Skydd mot olyckor

När det gäller skydd mot olyckor anför regeringen att kommunal och statlig räddningstjänst har bidragit till såväl att rädda liv som att begränsa skador på egendom och miljö. Arbetet i beredskapssektorn Räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen har utvecklats genom framttagandet av myndighetsövergripande planering och krav på förmågor i den kommunala räddningstjänsten. Regeringen bedömer att kommunerna genom ökad samverkan har stärkt förmågan att övergripande leda och genomföra omfattande och komplexa räddningsinsatser. Regeringen bedömer att samhällets förmåga att genomföra räddningsinsatser under fredstid är tillfredsställande, men att det finns skillnader i landet. MSB har genom såväl stöd inom området ledning och samverkan som nationella förstärkningsresurser bidragit till samhällets ökade förmåga att hantera omfattande bränder och andra olyckor. I propositionen anføres att kommunerna inte har genomfört tillsynsbesök när det gäller civil hantering av explosiva varor i tillräcklig omfattning och tillsynen bedöms utgöra ett viktigt verktyg för en god säkerhet inom området.

Regeringen bedömer att de mycket höga och ökande medelsvarstiderna för nödsamtal till 112 är ett allvarligt problem. SOS Alarm har tillförts extra medel under åren 2020–2023 men utvecklingen har fortsatt att vara negativ.

MSB:s arbete med kontaminerat släckvatten och miljöfarligt släckskum bedöms bidra till att begränsa påverkan på miljö, och bidrar även till måluppfyllnad inom andra utgiftsområden som t.ex. utgiftsområde 20 Miljö, klimat och natur och då särskilt miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. MSB:s riktlinjer för bedömningen av ansökningar om statsbidrag till kommuner för förebyggande åtgärder mot naturolyckor bidrar till mer ändamålsenlig användning av anslaget. Regeringen konstaterar att det har varit en utmaning för MSB att under 2022 betala ut bidrag till kommunerna i den omfattning som anslaget medger. Utbetalningarna påverkades av kommunernas tillstånds- och beslutsprocesser.

Kustbevakningens räddningstjänst till sjöss och sjöövervakning har genomförts i god samverkan och har sammantaget bidragit till såväl att rädda liv som att begränsa skador på maritim miljö. Kustbevakningens förmåga är av vikt för Sveriges säkerhet till sjöss. Den nära samverkan som myndigheten har med andra aktörer ger ökad samhällsnytta. Regeringen ser dock allvarligt

på att Kustbevakningen inte fullt ut har kunnat upprätthålla sin beredskap för miljöräddningstjänst, och regeringen följer utvecklingen noga.

Statens haverikommissions olycksutredningar har uppfyllt syftet att så långt som möjligt klarlägga händelseförlopp och orsaker samt ge underlag för beslut om åtgärder. På så vis har myndigheten bidragit till att säkerheten i samhället kan öka.

Samhällets informationssäkerhet

Regeringen bedömer att MSB:s arbete med informations- och cybersäkerhet har bidragit till att uppnå målen för samhällets krisberedskap respektive civilt försvar, dvs. att ha förmåga att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna. Dock återstår det utvecklingsarbete framför allt när det gäller det systematiska informations- och cybersäkerhetsarbetet. Regeringen konstaterar att verksamheten inom det nationella cybersäkerhetscentret utvecklades något under 2022, men bedömer att utvecklingen inte motsvarar de krav som omvärldsutvecklingen ställer på centrets verksamhet.

Regeringen bedömer vidare att det fortfarande finns en underrapportering av it-incidenter till CERT-SE trots att det i många fall finns en skyldighet att rapportera dem. Sveriges nationella CSIRT (Computer Security Incident Response Team) har som uppgift att stödja samhället i arbetet med att hantera och förebygga it-incidenter. Regeringen anser att det är bekymmersamt att det kan finnas ett mörkertal i lägesbilden eftersom det försvårar möjligheten att vidta relevanta åtgärder och utveckla det förebyggande arbetet. Regeringen bedömer att ett ökat antal anslutna såväl till Rakel som till SGSI (Swedish Government Secure Intranet) och det webbaserade informationssystemet WIS, höjt förmågan till säker och robust kommunikation inom krishantering och civilt försvar.

Strålsäkerhet

Strålsäkerhetsmyndighetens arbete har bidragit till att verksamheterna vid kärntekniska anläggningar bedrivs strålsäkert genom att myndigheten följer, kontrollerar och ställer krav på strålsäkerhetsarbetet. Genom myndighetens granskning av säkerhetsredovisningen inför provdrift för Forsmark 1 har provdrift av anläggningen kunnat påbörjas på ett sätt som uppfyller kraven på strålsäkerhet. Sammantaget har den finansierade forskningen inom strålsäkerhetsområdet från myndighetens anslag bidragit till att bevara och stärka den nationella kompetensförsörjningen och kunskapsbasen som ligger till grund för myndigheten att utföra sitt uppdrag samt att gradvis minska osäkerheter i samband med strålningsverksamheter. Kompetensförsörjningsbehoven inom strålsäkerhetsområdet överlappar behoven inom kärnkraftsindustrin, varför även satsningen på kärnkraftsforskning som genomförs inom utgiftsområde 21 Energi med start 2023 kan bidra till kompetensförsörjning.

Sveriges arbete inom EU och internationellt bedöms bidra positivt till ett strålsäkert samhälle. Strålsäkerhetsmyndighetens utökade utvecklings-samarbete med och stöd till Ukraina inom strålsäkerhetsområdet bedöms ha bidragit positivt till både Ukrainas och Sveriges strålsäkerhet. Strålsäkerhetsmyndighetens förutsättningar att utföra sitt uppdrag inom området civilt försvar har förbättrats genom att myndigheten fått särskilda medel för detta. Myndighetens insatser till följd av den fullskaliga invasionen av Ukraina bedöms också ha stärkt myndighetens och Sveriges förmåga att hantera både fredstida radiologiska nödsituationer samt radiologiska nödsituationer vid höjd beredskap. Sammantaget har insatserna under 2022 lett till en ökad förmåga för Strålsäkerhetsmyndigheten att utföra sina uppgifter under höjd beredskap och krig samt att krigsorganisationen har större förmåga till uthållighet. Arbetet och kraven på myndigheten påverkas dock av ett försämrat säkerhetspolitiskt läge. Det krävs fortsatt arbete för att kunna säkerställa myndighetens och Sveriges förmåga att hantera radiologiska nödsituationer i fred och vid höjd beredskap samt för att stärka förmågan att inom myndighetens ansvarsområde bedriva samhällsviktig verksamhet vid störda förhållanden.

Motionerna

Stärkande av arbetet med strålsäkerhet

I kommittémotion 2023/24:779 yrkande 8 anför Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) att eftersom potentiella hot mot den svenska kärnkraften kan anses som förhöjda i ett stigande instabilt läge i vår omvärld är ett ökat skydd för dessa anläggningar av central betydelse för rikets säkerhet. Motionärerna föreslår därför att regeringen bör överväga att stärka arbetet med strålsäkerhet. Det kan innebära att gällande skyddsregler ska ses över och att säkerhetszonerna runt verken ska ges en utökad radie.

Övriga mål för utgiftsområde 6

Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslår i partimotion 2023/24:66 yrkande 4 att det ska utredas hur Försvarsmakten kan få i uppdrag att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer samt vid extraordinära händelser som omfattar såväl pandemier som cyberattacker, sjöräddning, brandbekämpning och naturkatastrofer, och i detta sammanhang även se över hur ett eventuellt ersättningssystem kan konstrueras.

I kommittémotion 2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) föreslås att det ska göras en effektiv uppföljning av de omfattande materielbeställningarna (yrkande 12). Motionärerna föreslår också att Myndigheten för totalförsvarsanalys uppdrag ska utökas till att också följa upp målen för samhällets krisberedskap (yrkande 57).

Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2023/24:384 yrkande 2 att utgångspunkten och målsättningen för totalförsvaret alltid ska vara att Sverige ska kunna försvara sin suveränitet och skydda medborgarna innan möjlig hjälp från tredje land kommer. Dessutom ska det i samverkan med övriga länder i Norden skapas ett robust, uthålligt men också trovärdigt totalförsvaret. Detta är i enlighet med Natos tredje artikel om att medlemmarna var för sig och tillsammans ska verka för en utveckling av sin kollektiva förmåga att försvara sig.

Samma motionärer anför i kommittémotion 2023/24:778 yrkande 3 att det militära försvarets uppbyggnad kräver långsiktighet och tydligt kommunicerade målbilder. I direktiven till Försvarsmakten ska måluppfyllnaden när det gäller militära förmågor således vara i huvudfokus och inte procentuella ekonomiska redovisningsmål. I direktiven till Försvarsmakten ska dessa förmågemål tydligt beskrivas och vara mätbara.

Dessa motionärer anför vidare i kommittémotion 2023/24:779 yrkande 2 att det civila försvarets huvuduppgift är att säkerställa Sveriges nationella uthållighet i fråga om försvarsvilja, energi- och livsmedelsförsörjning samt vårt demokratiska samhällsskick och att denna uppgift bör utvecklas, övas och ledas i nära samverkan med det militära försvaret. På sikt bör även det civila försvaret utvecklas mot interoperabilitet med övriga nordiska länders motsvarigheter. Motionärerna föreslår sammantaget att regeringen ska beakta ovanstående yrkanden i sina direktiv till myndigheter.

Utskottets ställningstagande

Strålsäkerhet

Utskottet ser positivt på att de insatser som genomförts under 2022 resulterat i en ökad förmåga för Stålsäkerhetsmyndigheten att utföra sina uppgifter under höjd beredskap och krig samt att krigsorganisationen har blivit uthålligare. Utskottet delar regeringens bedömning att kraven på myndigheten påverkas av ett försämrat säkerhetspolitiskt läge, och därför krävs det fortsatt arbete för att kunna säkerställa Sveriges förmåga att hantera radiologiska nödsituationer i fred och vid höjd beredskap. Utskottet tillstyrker regeringens förslag, enligt proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkt 8, att målet för strålsäkerhetsområdet ska vara att kärnteknisk verksamhet och annan verksamhet med strålning bedrivs strålsäkert samt att det finns beredskap för olyckor och utsläpp av radioaktiva ämnen för att skydda människors hälsa och miljön mot skadlig verkan av strålning.

Eftersom regeringen betonat vikten av att stärka förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet inom området vid störda förhållanden och vid höjd beredskap utgår utskottet från att målet gäller under hela hotskalan. Utskottet ser därför inte skäl att för närvarande föreslå ytterligare åtgärder för att stärka arbetet med strålsäkerhet. Det aktuella motionsyrkandet avstyrks.

Övriga mål för utgiftsområde 6

Den parlamentariskt sammansatta Försvarsberedningen svarar för samråd mellan regeringen och riksdagspartierna om den långsiktiga inriktningen av försvars- och säkerhetspolitiken. Inför regeringens förslag till riksdagen i viktigare långsiktiga försvars- och säkerhetspolitiska frågor ska Försvarsberedningen dessutom redovisa sin syn på dessa. De förslag om mål för området som en försvarsberedning har lämnat efterföljs av propositioner till riksdagen med förslag i fråga om den försvarspolitiska inriktningen och mål.

Utskottet ser inga skäl att frånga denna beslutsprocess och kan konstatera att riksdagen godkände målen för totalförsvaret, det militära försvaret och det civila försvaret i samband med att den försvarspolitiska inriktningen för perioden 2021–2025 beslutades. En proposition om en ny försvarspolitisk inriktning är aviserad till hösten 2024 av regeringen. Mot bakgrund av att utskottet för närvarande varken ser skäl att ompröva beslutsprocessen eller de för perioden fastställda och parlamentariskt förankrade målen avstyrker utskottet de aktuella yrkandena.

Ur ett resultatredovisningsperspektiv önskar utskottet avslutningsvis lyfta fram den granskning som Riksrevisionen nyligen gjort av regeringens styrning av samhällets informations- och cybersäkerhet (RiR 2023:8). Utskottet avser att fortsätta följa denna viktiga fråga, närmast genom att under slutet av innevarande år bereda regeringens skrivelse (2023/24:26) mot bakgrund av Riksrevisionens rapport.

I övrigt har inte utskottet något att anföra i fråga om resultatredovisningen.

Statens budget inom utgiftsområde 6

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap med de anslagsvillkor som utskottet anger. I förhållande till budgetpropositionen innebär utskottets förslag en komplettering av ändamålet för anslaget 2:4 Krisberedskap. Riksdagen bifaller i övrigt förslagen på bemyndiganden som regeringen har lagt fram och godkänner investeringsplanerna. Riksdagen avslår motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 6.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (C) och 3 (MP).

Bakgrund och tidigare behandling

Bestämmelser om beställningsbemyndiganden finns i 6 kap. 1 och 2 §§ budgetlagen (2011:203). Genom att lämna ett s.k. beställningsbemyndigande åtar sig riksdagen att anvisa medel för de betalningar som måste göras när åtagandena infrias i framtiden. Budgetlagens bestämmelser om

beställningsbemyndiganden syftar till att säkerställa att regeringen och dess myndigheter uppfyller regeringsformens krav på riksdagens medgivande innan regeringen ger staten ansvar för ekonomiska åtaganden som kräver framtida anslag. I budgetbetänkandet för 2023 (bet. 2022/23:FöU1) bemyndigade riksdagen regeringen att fatta beslut inom utgiftsområde 6 som inklusive tidigare åtaganden medförde ett behov av framtida anslag om 172 178 000 000 kronor för en tidsperiod fram till 2031.

När det gäller utvecklingen av totalförsvaret som helhet redovisar Försvarmakten och MSB i rapporten Krigets krav – En samlad bedömning av förmågan inom totalförsvaret (MSB 2022-08173-31, FM2021-17683:6) att det finns många utvecklingsområden kvar att arbeta med för att göra totalförsvaret starkt. Behovet av en modern bygnads- och reparationsberedskap, ett mer systematiskt arbete för att säkerställa totalförsvarets personalförsörjning, säkra och robusta ledningsstödssystem och samband för stärkt samverkan mellan totalförsvarets aktörer samt totalförsvargemensam övningsverksamhet lyfts fram i redovisningen. Eftersom samhällets samlade försvarsvilja utgör grunden för alla ansträngningar betonas behovet av att säkerställa en stark försvarsvilja genom ett mer systematiskt arbete. Åtgärder för att utveckla den samlade förmågan i totalförsvaret krävs enligt myndigheterna både här och nu, och på sikt. Behovet av en kraftsamling från kommunal till regional och nationell nivå som inkluderar såväl näringsliv och civilsamhälle som den enskilda medborgaren betonas. All verksamhet och allt beslutsfattande måste i större utsträckning beakta totalförsvarets krav enligt bedömningarna i rapporten.

På uppdrag av regeringen har Försvarmakten i sitt reviderade budgetunderlag (FM2022-10372:24) lämnat en bedömning av konsekvenserna av ett svenskt Natomedlemskap. Myndigheten bedömer att medlemskapet föranleder behov av nya politiska beslut om inriktning för totalförsvaret och dess utformning. Detta är till följd av att Sverige, inom ramen för Natos försvars- och förmågeplanering, tilldelas förmågemål som kan medföra behov av justerad inriktning. I avvaktan på nya förmågemål utgår myndigheten från inriktningen Försvarsberedningen redovisade i april 2023 om den inriktning från försvarsbeslutet 2020 som fortsätter att utgöra grund för beslut under 2024 vad gäller förmågeutveckling och förstärkning med vissa materielsystem.

När det gäller materielförsörjning framgår det i Försvarets materielverks (FMV) budgetunderlag för 2024–2026 (dnr. 22FMV6434-4) att myndigheten är dimensionerad för att i första hand stödja Försvarmaktens förmågeuppbyggnad. Andra delar av FMV:s verksamhet ökar i omfattning vilket innebär att de uppdrag som FMV får utöver stödet till Försvarmaktens förmågeuppbyggnad påverkar den verksamheten. FMV bedömer att det krävs särskilda överväganden innan myndigheten kan ta sig an fler uppgifter utöver de som står i myndighetens instruktion även om de skulle vara finansierade. I budgetunderlaget beskriver FMV fyra verksamhetspåverkande uppgifter:

- lagstiftningen kring säkerhetsskyddsområdet
- uppgift som samrådsmyndighet för utländska direktinvesteringar
- cybersäkerhetscertifiering
- Sveriges medlemskap i Nato.

Propositionen

Inriktningen för totalförsvaret

När det gäller totalförsvaret anser regeringen att det allvarliga säkerhetsläget gör att det är nödvändigt att fortsätta stärka såväl det militära som det civila försvaret. Upprustningstakten av det samlade totalförsvaret ska ökas utöver det som fastlagts i regeringens proposition Totalförsvaret 2021–2025 (prop.2020/21:30). Det väpnade angreppet är dimensionerande för all totalförvarsplanering. En viktig utgångspunkt är att i händelse av krigsfara eller krig kommer totalförsvarets ansträngningar att kraftsamlas till det militära försvaret, samtidigt som de viktigaste samhällsfunktionerna behöver säkerställas och civilbefolkningen skyddas. I den fortsatta totalförvarsplaneringen bör även erfarenheterna från kriget i Ukraina beaktas. Vidare bör inkluderas hur de ryska förmågorna kommer att förändras utifrån gjorda erfarenheter. Statens samarbete med näringslivet måste utvecklas. Regioners och kommuners arbete kopplat till totalförsvaret bör utvecklas och förstärkas. Sveriges medlemskap i Nato kommer att påverka hela totalförsvaret och medföra nya uppgifter såväl för försvarsmyndigheterna som för vissa beredskapsmyndigheter inom det civila försvaret. Att stärka samhällets motståndskraft är i första hand ett nationellt ansvar men också ett kollektivt åtagande inom Nato. Regeringen kommer att fortsätta arbetet med att utveckla systemet för styrning och samordning inom totalförsvaret. Den nyinrättade Myndigheten för totalförvarsanalys spelar här en viktig roll genom att följa upp och utvärdera utvecklingen inom totalförsvaret.

Inriktningen för det militära försvaret

Regeringens inriktning är att stärka försvaret. Kontinuerliga beredskapsanpassningar och övningar behöver genomföras. Det svenska stödet till Ukraina ska fortsätta så länge som det behövs och anpassningar till Natomedlemskapet ska göras samtidigt som den egna förmågan och krigsorganisationen ska förstärkas i enlighet med inriktningen i proposition Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30). Det militära försvaret behöver stärkas för att bättre försvara Sverige, blivande allierade och svenska intressen. Regeringen betonar att det stöd som Sverige lämnar till Ukraina är en långsiktig investering för Sveriges säkerhet, men som i det kortare perspektivet får inverkan på krigsorganisationens tillväxt. Anslagen till det militära försvaret föreslås öka med mer än 27 miljarder kronor mellan 2023 och 2024. Tack vare förstärkningar av försvarsanslagen är regeringens

bedömning att Sverige redan 2024 kommer att uppfylla målsättningen om att försvarsutgifterna ska uppgå till 2 procent av BNP enligt Natos definition.

Regeringen har gett Försvarsmakten och berörda myndigheter i uppdrag att planera för en fortsatt tillväxt som innebär att försvarsanslagen ska nå 2 procent av BNP 2028.

Regeringen arbetar för att utveckla styrningen av myndigheterna, inte minst mot bakgrund av tillväxten i det militära försvaret. Ökade resurser ska omsättas till ökad försvarsförmåga. Risker och osäkerheter inom materiel-, personal- och infrastruktur försörjningen kommer att kräva fortsatt fokus. På grund av den makroekonomiska utvecklingen och den stora efterfrågan som råder på försvarsmateriel sedan Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina finns exempelvis risker i fråga om brister på kritiska komponenter och prisutveckling.

Regeringen fortsätter arbetet med att anpassa det svenska försvaret för ett kommande *medlemskap i Nato*. Sverige ska vara en trovärdig, pålitlig och solidarisk medlem av Nato och leva upp till de åtaganden som följer av medlemskapet. Sverige ställer sig bakom Natos kärnvapendoktrin och strategiska avskräckning. Som medlem i Nato ska Sverige över tid delta på bredden i insatser, aktiviteter och operationer inom ramen för Natos åtgärder för avskräckning och försvar. Regeringen stöder fullt ut Natos s.k. 360-gradersperspektiv. Regeringen understryker att Sverige ska ha tydliga prioriteringar kring hur svenska förmågor kan användas för att stärka säkerheten i hela det euroatlantiska området. Den beslutade krigsorganisationen utgör tillsammans med Sveriges geografiska läge det viktigaste bidraget till Nato. Som medlem i alliansen behöver Sverige fortsätta att utveckla förmågan att ge och ta emot stöd. Arbetet med att omhänderta behov som utgår från allierade kravställningar och rekommendationer, t.ex. de interimistiska förmågemålen, fortsätter. Detta arbete kommer att innebära fortsatta investeringar i materiel inom samtliga försvarsgrenar.

När det gäller *stöd till Ukraina* framhåller regeringen att det är centralt för Europas säkerhet att Ukraina förmår försvara sig mot den ryska aggressionen. Regeringen understryker vikten av att fortsätta stödja Ukraina såväl bilateralt som tillsammans med andra länder. Sverige ska fortsätta stödja Ukraina med försvarsmateriel, utbildning, finansiellt stöd och bistå Ukraina vid anskaffning av försvarsmateriel. Regeringen utesluter inget framtida stöd.

Regeringens inriktning för den svenska *försvarsförmågan* (med det väpnade angreppet som dimensionerande grund) är en förmågeökning under kommande år och att arbetet med den beslutade krigsorganisationen fortsätter i högt tempo. Regeringen bedömer samtidigt att stödet till Ukraina, behovet av fortsatta beredskapsanpassningar med anledning av det försämrade säkerhetspolitiska läget och integreringen i Nato kommer att påverka den operativa förmågan och krigsorganisationens utveckling. Vidare framhålls att en fungerande personalförsörjning av såväl grund- som krigsorganisationen är central för arbetet med att stärka försvaret. Regeringen följer Försvarsmaktens

kartläggnings- och åtgärdsarbete för att stärka attraktionskraften och förmågan att behålla medarbetare inom vissa kompetensområden där det råder brist.

Regeringen konstaterar att den återinförda grundutbildningen med värnplikt utgör kärnan i krigsorganisationens tillväxt och är en förutsättning för att kunna producera fullt bemannade, utbildade och övade krigsförband. Grundutbildningsvolymerna behöver därför fortsätta att öka under kommande år. Enligt nuvarande inriktning kommer 8 000 totalförsvarspliktiga att grundutbildas årligen fr.o.m. 2025. Regeringen anser att det är angeläget att Försvarsmakten fortsätter organiseringen av grundutbildningen och repetitionsutbildningen i ett tydligt förbandsomsättningssystem i syfte att åstadkomma en krigsorganisation med samövade krigsförband. Stående förband, huvudsakligen bemannade med anställd personal, är viktiga för att snabbt kunna möta behov av kvalificerade förband i fredstid och för att lösa vissa uppgifter innan den övriga krigsorganisationen kunnat mobiliseras. Regeringen betonar att en avgörande del för att nå den beslutade krigsorganisationen är att mobiliseringsförmågan ökar, t.ex. genom att krigsplaceringen av materiel snarast slutförs. Det gäller både organisationsbestämmande materiel som mängdmateriel, t.ex. personlig utrustning. Regeringen bedömer att arbetet med ledning och logistik behöver fortsätta utvecklas i syfte att främja balansen mellan verkansförband och stödfunktioner i ett allierat sammanhang. Utvecklingen inom ledning och logistik är central för hur svenska förband integreras i Natos strukturer, liksom hur förband under svensk kontroll kan bidra till allierade operationsplaner genom värdlandsstöd eller andra möjliggörande uppgifter.

Cyberförsvarsförmågan ska fortsätta stärkas och utvecklas under 2024, inklusive förmågan att genomföra defensiva och offensiva operationer i cyberdomänen. Även under 2024 ska 60 värnpliktiga cybersoldater utbildas. Regeringen beskriver därutöver inriktningen mer specifikt för var och en av försvarsgrenarna och för den militära underrättelsetjänsten.

Regeringen anger vidare att *materieförsörjningen* av krigsorganisationen behöver stärkas och vara tillräckligt robust och uthållig för att kunna lösa organisationens uppgifter på alla beredskapsnivåer. Betydande investeringar i anskaffning av materiel kommer även fortsatt att behöva göras, och som följd av det behövs satsningar på vidmakthållande av materiel för att garantera materielens tillgänglighet och prestanda. Försörjningstryggheten bör fortsätta att utvecklas för att kraven på krigsförbandens uthållighet ska kunna tillgodoses. Sverige ska även bidra till de åtgärder som bereds inom EU och andra internationella forum för att öka produktionskapaciteten i försvarsindustrin. Den exportstödjande verksamheten och de internationella materiel-samarbetena kommer även i fortsättningen att användas som ett medel för att främja en materieförsörjning som bidrar till att stärka och utveckla Försvarsmaktens operativa förmåga.

I budgetpropositionen framhålls att taktisk transportflygförmåga är avgörande för att snabbt kunna transportera trupp, materiel och förnödenheter. Regeringen bedömer att dagens flotta av taktiska transportflygplan av typen

Tp 84 (C-130H) är ålderstigen och har bristande tillgänglighet. För att upprätthålla förmågan till taktiska flygtransporter anser regeringen att flygsystemet behöver omsättas. Eftersom förmågan är en betydelsefull komponent för såväl det nationella försvaret vid operationer internationellt som för Försvarsmaktens stöd i krishanteringsinsatser, behöver en anskaffning ske skyndsamt. I budgetpropositionen föreslås därför att riksdagen beslutar om att bemyndiga regeringen att besluta om anskaffning av nytt taktiskt transportflygplan.

I propositionen Totalförsvaret 2021–2025 (prop. 2020/21:30) konstaterade regeringen att förberedelser inför anskaffning av nya ytstridsfartyg ska påbörjas under försvarsbeslutsperioden. I budgetpropositionen föreslås därför även att riksdagen beslutar om att bemyndiga regeringen att besluta om utveckling och anskaffning av nya ytstridsfartyg. Regeringen anför att anskaffning av nya ytstridsfartyg följer försvarsbeslutet 2020.

Regeringen avser att utveckla de *internationella försvarssamarbetena*, inklusive en omfattande övningsverksamhet, under 2024. Som inriktning anger regeringen bl.a. att samarbetet med strategiska allierade såsom våra nordiska och baltiska grannländer, USA och Storbritannien, inklusive inom ramen för Joint Expeditionary Force, är av särskild vikt för Sveriges säkerhet. Under 2024 kommer samarbetet med partnerländer i Asien att utvecklas. Relationen med de likasinnade länderna i Asien blir allt viktigare när säkerheten i Asien och Europa allt tydligare kopplas samman. Samarbete med högteknologiska partnerländer i Asien ger Sverige bättre möjligheter att utveckla och få tillgång till nya och innovativa tekniker som bidrar till försvarsinnovation.

Det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet inom EU ska fortsätta prioriteras, och Sverige ska vara med och påverka inriktningen för det framtida samarbetet. Under 2024 kommer regeringen inom EU fortsätta att verka för EU:s stöd till Ukraina, genomförandet av den strategiska kompassen och utvecklandet av partnerskapet mellan EU och Nato samt mellan EU och strategiska partner. I det säkerhets- och försvarspolitiska samarbetet eftersträvas en tydlig ansvarsfördelning gentemot Nato i syfte att inte skapa parallella och konkurrerande förmågor och strukturer. Därtill kommer Sverige att påbörja en översyn av om det krävs nationella anpassningar för en gemensam upphandling av försvarsmateriel genom European Defence Industry Reinforcement Through Common Procurement Act (Edirpa) och förordningen om stöd för ammunitionstillverkning (Act in Support of Ammunition Production, ASAP).

När det gäller *internationella militära insatser* anser regeringen att Sverige under 2024 ska fortsätta att bidra till den globala koalitionen ansträngningar att besegra Daish i Irak (Operation Inherent Resolve), Natos insatser i Irak (Nato Mission Iraq) och i Kosovo (Kosovo Force) samt FN:s och EU:s militära insatser. Regeringen anser också att Försvarsmakten, när situationen så tillåter, ska ha beredskap att återuppta bidraget till utbildningsinsatsen Operation Unifier i Ukraina, som leds av Kanada. Regeringen anser att Sverige under

2024 ska fortsätta delta i EU:s militära stödsats för Ukraina (EUMAM UA), i vilken eventuella nationella utbildningsinsatser kan komma att ingå, samt bidra med instruktörer till en grundläggande militär utbildning för ukrainska medborgare inom ramen för t.ex. den brittiskt ledda utbildningsinsatsen Interflex.

Regeringen föreslår fortsatt förstärkning av *forskning, utveckling och innovation samt utbildning* på försvarsområdet för att öka möjligheterna att möta framtida hot. Bland annat satsar regeringen på ett cybercampus. Arbetet med försvarsinnovation fortsätter med målet att omsätta resultat av teknikintensiv innovation i civila sektorn till militär förmåga. Initiativet ska även bidra till att öka konkurrenskraften i försvarsindustrin och utvecklingsmöjligheter för näringslivet. Sverige har också goda förutsättningar att bidra till Natos initiativ för innovation (Diana). Som Natomedlem kommer Sverige även att kunna delta i Natos innovationsfond (NIF) och därigenom ytterligare bidra till främjandet av innovation och utveckling.

Inriktningen är avslutningsvis att Försvarsmaktens arbete med *hållbarhet* även fortsättningsvis kommer att vara en naturligt integrerad verksamhet i myndighetens arbete med att genomföra sin huvuduppgift. Myndighetens arbete inriktas bl.a. med hjälp av Sveriges miljömål och de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030.

1:1 Förbandsverksamhet och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 60 649 599 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utbildnings- och övningsverksamhet för utvecklingen av försvarsmaktsorganisationen, planering, nationella operationer och insatser och operationer och insatser under Natos ledning inom Natos eget territorium, under ledning av bilaterala och multilaterala samarbeten samt försvarsunderrättelseverksamhet. Anslaget får vidare användas till att finansiera åtgärder med avsikt att bibehålla materielens eller anläggningens tekniska förmåga eller prestanda samt åtgärder för att upprätthålla minsta bestånd av beredskapsvaror i lager.

Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer, till veteran- och anhörigorganisationer samt till organisationer som bidrar till att öka kunskapen om totalförsvaret. Även fasta kostnader för multinationella samarbeten får finansieras från detta anslag. Anslaget får vidare användas för det säkerhetsfrämjande samarbetet med andra länder samt till exportfrämjande åtgärder inom försvarssektorn.

1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt

Regeringen föreslår ett anslag på 1 742 019 000 kronor.

Anslaget får användas för särutgifter för den verksamhet med förband utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av riksdagen och regeringen. Anslaget får även användas för utgifter avseende avgifter och bidrag till Nordatlantiska fördragsorganisationens (Nato) militära verksamhet

och kapacitetshöjande bilaterala och multilaterala stöd. Vidare får anslaget användas för Sveriges del av de gemensamma kostnader som kan komma att uppstå i samband med EU-ledda insatser internationellt, som finansieras via den s.k. ATHENA-mekanismen. Anslaget får också användas för Sveriges del av de gemensamma kostnaderna för EU:s utombudgetära fond Europeiska fredsfaciliteten (EPF). Vidare får anslaget användas för särutgifter för Försvarsmaktens bidrag till insatser internationellt som inte innebär sändande av väpnad styrka till andra länder, förutom militärobservatörer, samt sekondering av personal till internationella stabsbefattningar kopplade till pågående insatser.

1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar

Regeringen föreslår ett anslag på 48 627 000 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera utveckling, anskaffning, återanskaffning och avveckling av anslagsfinansierad materiel och anläggningar. Anslaget finansierar även åtgärder, avseende anslagsfinansierad materiel och anläggningar, där avsikten är att förändra teknisk förmåga eller prestanda inklusive förlängning av livstiden. Vidare får anslaget användas för finansiering av förstagångsanskaffning av beredskapsvaror samt anskaffning med syfte att öka minsta bestånd av beredskapsvaror i lager. Anslaget finansierar omställnings- och avvecklingskostnader som kan komma att uppstå inom ramen för pågående omstrukturering av logistik- och materielförsörjning samt forskning och utveckling.

1:4 Forskning och teknikutveckling

Regeringen föreslår ett anslag på 1 074 905 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera forskning och teknikutveckling. Anslaget får vidare finansiera det nationella flygtekniska forskningsprogrammet (NFFP), verksamhet vid luftstridssimuleringscentrum (FLSC) samt övrig flygteknisk forskning. Anslaget får också finansiera forsknings- och utvecklingsverksamhet som genomförs inom ramen för det svenska deltagandet i den europeiska försvarsbyrån (EDA).

1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten

Regeringen föreslår ett anslag på 13 926 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten bedriver med att kontrollera försvarsunderrättelseverksamheten hos de myndigheter som bedriver sådan verksamhet, samt för att verkställa beslut om tillgång till signalbärare.

1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk

Regeringen föreslår ett anslag på 374 388 000 kronor.

Anslaget får användas för Totalförsvarets plikt- och prövningsverks förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för ersättningar för kost, resor och logi till totalförsvarspliktiga.

1:7 Officersutbildning m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 304 627 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera det treåriga officersprogrammet och annan grundläggande officersutbildning vid Försvarshögskolan. Vidare får anslaget finansiera forskning och utveckling m.m. inom vissa av högskolans kompetensområden. Anslaget får även användas för att finansiera kurser inom ramen för Partnerskap för fred (PFF) samt viss forskning och analysstöd för regeringens behov.

1:8 Försvarets radioanstalt

Regeringen föreslår ett anslag på 2 258 397 000 kronor.

Anslaget får användas för Försvarets radioanstalts förvaltningsutgifter.

1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut

Regeringen föreslår ett anslag på 379 158 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera internationell verksamhet inom försvarsmateriel- och forskningsområdet samt åtgärder för att främja den svenska försvarsindustrins exportverksamhet. Anslaget får även finansiera forskning avseende skydd mot kemiska, biologiska, radiologiska och nukleära stridsmedel (CBRN) samt forskning och analysstöd för regeringens behov. Anslaget får vidare finansiera forskning med inriktning mot Polismyndighetens och Säkerhetspolisens verksamhetsområden.

1:10 Nämnder m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 7 786 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som bedrivs av vissa mindre nämnder samt bidrag till exempelvis Svenska Röda Korset och Centralförbundet Folk och Försvar.

1:11 Försvarets materielverk

Regeringen föreslår ett anslag på 3 584 324 000 kronor.

Anslaget får användas för Försvarets materielverks förvaltningsutgifter. Vidare får anslaget användas för myndighetens samhällsinvesteringar. Anslaget får även användas till utgifter för Sveriges certifieringsorgan för it-säkerhet (CSEC) samt signatärskapet för Common Criteria Recognition Arrangement (CCRA).

1:12 Försvarsunderrättelsesdomstolen

Regeringen föreslår ett anslag på 11 307 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera den verksamhet som Försvarsunderrättelsesdomstolen bedriver med att pröva frågor om tillstånd till signalspaning enligt lagen (2008:717) om signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

1:13 Myndigheten för totalförvarsanalys

Regeringen föreslår ett anslag på 67 834 000 kronor.

Anslaget får användas för Myndigheten för totalförsvarsanalys förvaltningsutgifter.

Tabell 1 Investeringsplan för vidmakthållande av försvarsmateriel

Miljoner kronor

	Utfall 2021	Utfall 2022	Prognos 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028	Beräknat 2029–2035
Vidmakthållande av befintliga investeringar	14 897	18 813	19 941	23 585	24 366	25 521	26 174	26 735	203 113
Arméstridskrafter	2 918	3 119	3 600	4 258	4 172	4 340	4 373	4 091	34 529
Marinstridskrafter	2 069	2 209	3 298	3 478	3 457	3 434	3 483	3 512	28 436
Flygstridskrafter	3 963	4 586	4 546	5 136	5 455	5 903	6 366	6 555	46 716
Operativ ledning	3 558	4 514	4 207	5 259	5 481	5 691	6 023	6 249	46 716
Logistik	1 113	2 225	1 662	1 954	2 193	2 452	2 222	2 501	18 280
Stödfunktioner	1 276	2 160	2 629	3 501	3 608	3 701	3 707	3 828	28 436
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>3 277</i>	<i>4 139</i>	<i>4 387</i>	<i>5 189</i>	<i>5 361</i>	<i>5 615</i>	<i>5 758</i>	<i>5 882</i>	<i>44 685</i>
Finansiering vidmakthållande	14 897	18 813	19 941	23 585	24 366	25 521	26 174	26 735	203 113
Anslag 1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	14 013	17 663	18 972	22 541	23 322	24 477	25 130	25 691	195 805
Övrig finansiering	884	1 150	969	1 044	1 044	1 044	1 044	1 044	7 308

Tabell 2 Investeringsplan för anskaffning av försvarsmateriel*Miljoner kronor*

	Utfall 2021	Utfall 2022	Prognos 2023	Beräknat 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027	Beräknat 2028	Beräknat 2029–2035
Anskaffning och utveckling av nya investeringar	18 337	25 105	32 337	50 056	56 963	52 053	50 322	51 668	318 807
Arméstridskrafter	6 721	8 343	11 325	16 956	19 364	18 602	18 509	18 803	111 582
Marinstridskrafter	4 310	4 209	4 536	6 145	8 012	8 780	7 058	5 051	41 445
Flygstridskrafter	4 175	6 526	9 493	16 858	17 664	14 659	16 022	19 106	102 018
Operativ ledning	1 132	975	1 933	2 962	3 573	2 776	2 128	1 327	19 128
Logistik	1 250	2 630	2 631	3 929	4 280	3 391	3 434	4 069	25 505
Stödfunktioner	749	2 422	2 419	3 205	4 070	3 846	3 170	3 312	19 128
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>13 753</i>	<i>21 295</i>	<i>25 183</i>	<i>43 647</i>	<i>50 760</i>	<i>47 617</i>	<i>50 372</i>	<i>59 652</i>	<i>270 986</i>
Finansiering av anskaffning och utveckling	18 337	25 105	32 337	50 056	56 963	52 053	50 322	51 668	318 807
Anslag 1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	17 700	24 345	31 026	48 627	55 501	50 605	48 845	50 162	307 396
Anslag 1:11 Försvarets materielverk	627	739	1 292	1 410	1 443	1 430	1 458	1 487	11 278
Övrig finansiering	10	21	19	19	19	19	19	19	133

Inriktningen för samhällets krisberedskap och det civila försvaret

Regeringen anser att satsningarna på åtgärder och investeringar för att utveckla och stärka det civila försvaret måste fortsätta att utökas. En ekonomisk planeringsram bör införas för det civila försvaret för att bidra till att skapa långsiktighet och förbättra förutsättningarna för en förstärkning av det civila försvarets förmåga. Den struktur för samhällets krisberedskap och civilt försvar som trädde i kraft den 1 oktober 2022 utgör också ett stöd. Regeringen betonar vikten av att berörda myndigheter, kommuner och regioner samt näringslivet vidtar åtgärder för att öka sin förmåga.

Det civila beredskapsarbetet inom Nato är ett nationellt ansvar men även ett kollektivt åtagande bland allierade. Sverige deltar aktivt i det civila beredskapsarbetet inom Nato som inbjuden stat. Vid ett medlemskap kommer detta arbete att intensifieras ytterligare. Ett medlemskap i Nato kommer att ha inverkan på det civila försvaret och omfatta myndigheter och andra aktörer.

Kommuner och regioner har en avgörande roll för att säkerställa att samhällets funktionalitet kan upprätthållas genom hela hotskalan och regeringen föreslår en förstärkning av de medel som fördelas till kommuner och regioner för krisberedskap och civilt försvar. Klimatförändringarna sker i ökande takt och för att kommunerna ska kunna beviljas statlig ersättning för projekt för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor som har högre totala kostnader och löper över längre tid föreslås att regeringen ges bemyndigande att ingå större ekonomiska åtaganden än tidigare år.

En förutsättning för att stärka krisberedskapen och det civila försvaret är en ökad privat offentlig samverkan. Det tvärsektoriella näringslivsrådet för totalförsvar och krisberedskap ska bidra till att utveckla en nära kontakt mellan det offentliga och privata och är därvid ett viktigt forum i frågor av gemensam vikt, t.ex. när det gäller företagens förutsättningar inom försörjningsberedskapen. En nationell samordning av försörjningsberedskapen är också viktig i sammanhanget. En viktig del i det civila försvaret är att säkerställa att samhällsviktiga funktioner kan fungera även under höjd beredskap och att den personal som behövs finns tillgänglig. Regeringen föreslår att MSB tilldelas medel för en aktivering av civilplikten inom den kommunala räddningstjänsten för redan utbildade personer. Regeringen anser att det är angeläget att upprustning av befintliga större skyddsrum samt moderniseringsåtgärder av normalskyddsrum fortsätter och föreslår därför tillskott av medel till MSB för detta syfte. Även återuppbyggnad av systemet för utomhusvarning vid anfall från luften prioriteras.

För att bygga ett civilt försvar och en nationell krisberedskap med förmåga att hantera både dagens och framtida hot, behöver den tillämpade och praktiskt användbara forskningen och utvecklingen stärkas. Totalförsvarsaktörer måste också kunna tillgodogöra sig kunskaps- och teknikutvecklingen inom forskningen, inte minst inom AI, cybersäkerhet och kommunikation.

När det gäller informationspåverkan och försvarsvilja ser regeringen behovet av ett starkt psykologiskt försvar inom ramen för totalförsvaret. Regeringen föreslår därför en förstärkning av den operativa förmågan och utbildnings- och övningsverksamheten hos Myndigheten för psykologiskt försvar (MPF). Tillsammans med berörda aktörer behöver MPF bygga upp en ändamålsenlig och effektiv struktur för samverkan, såväl i det förebyggande arbetet som i operativ samverkan, vid händelser i fred och vid höjd beredskap.

För att kunna utföra sina samhällsviktiga uppgifter och samverka på ett effektivt sätt behöver aktörer inom allmän ordning, säkerhet, hälsa och försvar ha tillgång till en säker, robust och tillgänglig kommunikationslösning. Det nationella kommunikationssystemet Rakel närmar sig sitt tekniska slutdatum och kommer att behöva ersättas. Regeringen tillför därför medel så att förberedelserna för Rakel Generation 2 kan fortsätta under 2024.

Inriktningen för samhällets informations- och cybersäkerhet

När det gäller samhällets informations- och cybersäkerhet anser regeringen att en fördjupad samverkan mellan berörda aktörer är avgörande för att åstadkomma en god cybersäkerhet. Nationellt cybersäkerhetscenter, som inrättades i december 2020, har enligt regeringen inte haft rätt förutsättningar för att lyckas med uppdraget.

Inriktningen för skyddet mot olyckor

En ökad förmåga för kommunal räddningstjänst under höjd beredskap krävs och den kommunala räddningstjänsten behöver förstärkas för att kunna möta de utmaningar som krigsfara och ytterst krig kan medföra. Vid höjd beredskap och ytterst krig tillkommer ytterligare ett antal uppgifter. Erfarenheter från Ukraina visar att krigföringen inriktas direkt mot civil infrastruktur. För att kommunal räddningstjänst ska ha förmåga att genomföra snabba och effektiva insatser behövs även förmåga att skydda personal, materiel och infrastruktur samt agera självständigt under störda förhållanden. För att kunna hantera de påfrestningar som ett väpnat angrepp på Sverige skulle innebära bedömer regeringen att den kommunala räddningstjänsten behöver ha tillgång till mer personal vid höjd beredskap än vad som i dag är möjligt. Regeringen föreslår att MSB tillförs medel dels för att stärka MSB:s verksamhet, inklusive stödet till kommunerna, dels för att fördelas ut till kommunernas verksamhet för räddningstjänst.

I fråga om höjd säkerhet vid kärntekniska anläggningar föreslår regeringen att MSB tillförs medel för kostnader för inomhus- och utomhusvarning i de nya beredskapszonerna.

Regeringen anser att SOS Alarms arbete med att åtgärda långa svarstider och hög personalomsättning behöver fortsätta. Åtgärder behöver även vidtas för att anpassa verksamheten till behoven i beredskapssektorn räddningstjänst och skydd av civilbefolkningen för civilt försvar.

Ur ett säkerhets- och miljöperspektiv är det viktigt att Sveriges hav, större insjöar och kustområden kan övervakas och skyddas effektivt såväl i fred som vid höjd beredskap och ytterst i krig. Mot den bakgrunden behöver Kustbevakningen utveckla sin förmåga inom totalförsvaret och anpassa sin verksamhet inför en anslutning till Nato.

2:1 Kustbevakningen

Regeringen föreslår ett anslag på 1 800 217 000 kronor.

Anslaget får användas för Kustbevakningens förvaltningsutgifter.

2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor

Regeringen föreslår ett anslag på 506 850 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning till kommuner för åtgärder som vidtas för att förebygga jordskred och andra naturolyckor. Anslaget får även användas för finansiering av vissa åtgärder för att stärka samhällets förmåga att bedöma och hantera översvänningsrisker.

2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.

Regeringen föreslår ett anslag på 27 580 000 kronor.

Anslaget får användas för att, i enlighet med lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, finansiera vissa ersättningar till följd av uppkomna kostnader vid genomförda räddningsinsatser och finansiera insatser för att bekämpa olja m.m. till sjöss. Anslaget får även användas för att finansiera vissa kostnader för stöd från andra länder till Sverige avseende räddningstjänst eller för beredskapsåtgärder för sådant stöd. Anslaget får också användas för bidrag för skogsbrandsbevakning.

2:4 Krisberedskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 734 608 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera åtgärder som stärker samhällets samlade beredskap och förmåga att hantera allvarliga kriser och deras konsekvenser. Anslaget får också i viss utsträckning finansiera åtgärder för att kunna ge stöd till och ta emot stöd från andra länder vid en allvarlig kris eller inför en möjlig allvarlig kris. Anslaget får även i viss utsträckning finansiera åtgärder som syftar till att skapa eller vidmakthålla förmågan till höjd beredskap för det civila försvaret. Anslaget får även i viss utsträckning användas för att finansiera offentliga aktörers kostnader i samband med extraordinära händelser.

2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal

Regeringen föreslår ett anslag på 426 671 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera ersättning från staten till SOS Alarm Sverige AB enligt avtal.

2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap

Regeringen föreslår ett anslag på 1 714 914 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förvaltningsutgifter.

Anslaget får finansiera verksamhet avseende skydd mot olyckor, krisberedskap, civilt försvar samt beredskap och indirekta kostnader för internationella räddnings- och katastrofinsatser samt andra internationella insatser inom ramen för EU-samarbetet och Nato/PFF.

Vidare får anslaget finansiera verksamhet för att upprätthålla beredskap samt indirekta kostnader beträffande Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps förmåga att stödja utlandsmyndigheter och nödställda i en situation då många svenska medborgare eller personer med hemvist i Sverige drabbas till följd av allvarlig olycka eller katastrof i utlandet.

Anslaget får även användas för bidrag till främjande av den enskilda människans förmåga. Anslaget får även finansiera utbildningsverksamhet inom området. Anslaget får även finansiera verksamhet med anledning av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Anslaget får även finansiera den verksamhet som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap genomför inom områdena massmediernas beredskap, kunskapsspridning och information om säkerhetspolitik, information om försvar, samhällets krisberedskap och totalförsvar samt opinionsundersökningar. Anslaget får även finansiera drift och vidmakthållande av vissa reservfunktioner inom etermedia.

2:7 Statens haverikommission

Regeringen föreslår ett anslag på 51 378 000 kronor.

Anslaget får användas för att finansiera Statens haverikommissions förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för myndighetens verksamhet med undersökningar enligt lagen (1990:712) om undersökning av olyckor och samverkan med berörda myndigheter i deras olycksförebyggande verksamhet.

2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar

Regeringen föreslår ett anslag på 148 703 000 kronor.

Anslaget får användas för Myndigheten för psykologiskt försvars förvaltningsutgifter.

2:9 Rakel Generation 2

Regeringen föreslår ett anslag på 35 799 000 kronor.

Anslaget får användas för utgifter för att finansiera förberedelser samt drifts- och investeringskostnader avseende Rakel Generation 2.

Tabell 3 Investeringsplan för Myndigheten för samhällsskydd och beredskap*Miljoner kronor*

	Utfall 2022	Prognos 2023	Budget 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Summa 2024– 2026
Anskaffning och utveckling av nya investeringar	158	235	177	103	145	425
Rakel och Rakel Generation 2	158	235	177	103	145	425
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>158</i>	<i>235</i>	<i>177</i>	<i>103</i>	<i>145</i>	<i>425</i>
<i>– maskiner, inventarier och installationer</i>	<i>158</i>	<i>235</i>	<i>177</i>	<i>103</i>	<i>145</i>	<i>425</i>
Finansiering av anskaffning och utveckling	158	235	177	103	145	425
Anslag 2:9 Rakel Generation 2	10	–	–	–	–	–
Låneram för samhällsinvesteringar (lån i Riksgäldskontoret)	148	65	177	103	145	425
Övrig finansiering	–	170	–	–	–	–
Vidmakthållande av befintliga investeringar	70	83	97	97	92	286
Beredskapstillgångar	70	83	97	97	92	286
<i>Varav investeringar i anläggningstillgångar</i>	<i>70</i>	<i>83</i>	<i>97</i>	<i>97</i>	<i>92</i>	<i>286</i>
Finansiering vidmakthållande	70	83	97	97	92	286
Anslag 2:4 Krisberedskap	67	61	47	40	35	122
Låneram för samhällsinvesteringar (lån i Riksgäldskontoret)	3	22	50	57	57	164
Totala utgifter för anskaffning, utveckling och vidmakthållande av investeringar i anläggningstillgångar	228	318	274	200	237	711

Inriktning strålsäkerhet

3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Regeringen föreslår ett anslag på 517 699 000 kronor.

Anslaget får användas för Strålsäkerhetsmyndighetens förvaltningsutgifter. Anslaget får användas för utgifter för grundläggande och tillämpad forskning för att utveckla nationell kompetens inom myndighetens verksamhetsområde och för att stödja och utveckla myndighetens tillsyn. Anslaget får även användas för statsbidrag till Internationella strålskyddskommissionen (ICPR) samt till ideella miljöorganisationer. Anslaget får också användas för bidrag till andra myndigheter som bidrar till arbetet med att utveckla regelverk m.m. för ny kärnkraft

Motionerna

Mikael Larsson m.fl. (C) föreslår i kommittémotion 2023/24:2715 ytterligare medel för civilt försvar genom förstärkning av anslaget 2:4 Krisberedskap och en utökad satsning på skyddsrum och skydd av civilbefolkningen med 50 miljoner kronor för 2024, samt en förstärkning av kommuners och regioners arbete med krisberedskap med ytterligare 50 miljoner under 2024. Motionärerna föreslår att MSB:s förvaltningsanslag (anslaget 2:6) höjs med 25 miljoner kronor i jämförelse med regeringens budgetförslag. För att kunna prioritera ytterligare resurser till förbandsverksamhet (anslaget 1:1) föreslås att medlen till Försvarets radioanstalt (anslaget 1:8) minskas med motsvarande belopp, dvs. 100 miljoner kronor.

I kommittémotion 2023/24:2682 av Emma Berginger m.fl. (MP) anförs att kommunernas arbete med civilt försvar behöver stärkas väsentligt för att säkerställa att alla kommuner har grundläggande förutsättningar att arbeta med beredskapsförberedelser inom civilt försvar och att utvecklingen av förmågan sker i takt med ambitionsnivån i övriga delar av totalförsvaret. Motionärerna föreslår därför att 500 miljoner kronor extra tillförs anslaget 2:4 i jämförelse med regeringens budgetförslag för detta ändamål. Vidare anförs i motionen att den kommunala räddningstjänsten behöver stärkas för att klara sitt viktiga uppdrag under höjd beredskap. Befolkningsskydd handlar bl.a. om att uppdatera varningssystemet ”Hesa Fredrik” så att fler kan nås av utomhusvarning och om att rusta upp skyddsrum. Motionärerna föreslår därför att 300 miljoner kronor extra fördelas på anslagen 2:4 och 2:6 för dessa ändamål. I fråga om informations- och cybersäkerhet finns det enligt motionärerna ett stort behov av att stärka arbetet både inom offentlig förvaltning och med arbete gentemot privata aktörer med samhällsviktiga verksamheter och privatpersoner. Anslaget 2:6 föreslås ska tillföras 250 miljoner kronor extra för detta ändamål. Motionärerna anför vidare att Sverige åter behöver bygga upp beredskapslager och bygga en infrastruktur för att det privata näringslivet ska kunna bidra i händelse av kris. Förslaget är att 100 miljoner extra ska tillföras anslaget 2:6 för detta ändamål. Det finns

också ett behov av att öka krismedvetenheten hos befolkningen, anförs det i motionen. Förslaget är att 50 miljoner kronor extra ska tillföras anslaget 2:6 för detta ändamål. Motionärerna anför att frivilliga försvarsorganisationer och ideella organisationer är viktiga för Sveriges krisberedskap och civilt försvar. De kan bl.a. bidra till att främja allmänhetens kunskap om civilt försvar. I motionen föreslås att 100 miljoner kronor extra ska tillföras anslagen 2:4 och 2:6 för detta ändamål. Avslutningsvis föreslås i motionen att anslaget för förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor ska höjas med 500 miljoner kronor extra i förhållande till regeringens förslag och att förvaltningsanslaget för Strålsäkerhetsmyndigheten ska höjas med drygt 5 miljoner kronor extra.

Utskottets ställningstagande

Anslagen för 2023

I budgetpropositionen har regeringen redovisat politikens inriktning för hela utgiftsområde 6. Utskottet delar regeringens bedömning att den beskrivna inriktningen inom utgiftsområdet ger goda förutsättningar för verksamheterna under 2024. Utskottet föreslår därför att riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt regeringens förslag och med de anslagsvillkor som utskottet anger.

Utskottet konstaterar att regeringen redovisat att anslaget 2:4 Krisberedskap ökas med 30 miljoner kronor för att användas som organisationsstöd till frivilliga försvarsorganisationer. För att uppnå transparens och tydlighet framhöll utskottet i budgetbetänkandet för 2019 att anslagsändamål bör beskrivas så att det blir tydligt vilken verksamhet som rymms inom anslaget. Utskottet står fast vid den uppfattningen. Det ändamål som regeringen angett för anslaget 2:4 medger inte att medel används för dessa kostnader. Utskottet föreslår därför att anslaget kompletteras med följande lydelse så att det tydligt framgår att det även får användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer i linje med såväl regeringens som utskottets intentioner: Anslaget får även användas för stöd till frivilliga försvarsorganisationer.

Därmed tillstyrker utskottet punkt 9 i proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 samt avstyrker de alternativa förslagen till statens budget för 2024 inom utgiftsområde 6 som lämnats i kommittémotionerna 2023/24:2715 (C) och 2023/24:2682 (MP).

Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden m.m.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om bemyndiganden att besluta om lån och krediter i Riksgäldskontoret för olika ändamål. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkterna 1, 5 och 6. Vidare tillstyrker utskottet regeringens förslag om beställningsbemyndiganden att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden

medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom den tidsperiod som regeringen föreslår. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkt 10.

Övrigt bemyndigande – om anskaffning av taktiskt transportflyg och nya ytstridsfartyg

Utskottet föreslår att riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av taktiskt transportflyg samt anskaffning av nya ytstridsfartyg. Det innebär att riksdagen bör bifalla proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkt 4.

Investeringsplaner

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner investeringsplanerna för vidmakthållande av försvarsmateriel och för anskaffning av försvarsmateriel som riktlinje för Försvarsmakten. Utskottet föreslår vidare att riksdagen även godkänner investeringsplanen för krisberedskap som en riktlinje för MSB:s beredskapsinvesteringar. Därmed bör riksdagen bifalla proposition 2023/24:1 utgiftsområde 6 punkterna 2, 3 och 7.

Övrigt

I sammanhanget önskar utskottet understryka det positiva i att regeringen ger uttryck för att Sverige kommer att påbörja en översyn av behovet av nationella anpassningar för en gemensam upphandling av försvarsmateriel genom European Defence Industry Reinforcement Through Common Procurement Act (Edirpa) och förordningen om stöd för ammunitionstillverkning (Act in Support of Ammunition Production, ASAP). Med tanke på projektens omfattning utgår utskottet från att Sverige aktivt verkar för att den svenska försvarsindustrin inte missgynnas i upphandlingsförfarandet, och detta med anledning av att svenska bolag inom försvarsindustrin har ett ägandeskap i tredje land, vilket tidigare har varit en begränsning i gemensamma försvarsprojekt inom EU.

Tvåprocentsmålet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om försvarsutgifternas andel av BNP.

Jämför reservation 5 (S) och särskilt yttrande 4 (SD).

Motionerna

Peter Hultqvist m.fl. (S) föreslår i kommittémotion 2023/24:2564 yrkande 2 att försvarsutgifterna ska öka till 2 procent av BNP så snart det är möjligt med fokus på en ökad operativ förmåga.

I kommittémotion 2023/24:778 yrkande 1 föreslår Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) att ett tvåprocentsmål per försvarsbeslutsperiod ska införas.

Bakgrund och tidigare behandling

Ekonomistyrningsverket (ESV) fick den 7 juni 2022 i uppdrag av regeringen att utreda vilken verksamhet som kan klassificeras som försvarsutgifter enligt den definition som används av Nato och att utveckla en metod för att beräkna offentliga utgifter och uteblivna inkomster som kan klassificeras som försvarsutgifter enligt Natos definition. Vidare skulle ESV utföra beräkningar av försvarsutgifterna, enligt metoden. Rapporten Metod för att klassificera och beräkna försvarsutgifter utifrån Natos definition (ESV 2022:52) presenterades i oktober 2022. ESV:s beräkning visar att försvarsutgifterna skulle kunna vara 78 miljarder kronor 2021, vilket motsvarar 1,43 procent av bruttonationalprodukten (BNP). Nato har som målsättning att medlemsländernas försvarsutgifter ska uppgå till minst 2 procent av BNP, vilket med Sveriges BNP om 5 452 miljarder kronor motsvarade ungefär 109 miljarder kronor 2021. Det största tillägget som ESV gör till de mer traditionella försvarsutgifterna är momsens, som uppgår till ungefär 10 miljarder kronor 2021. Eftersom försvarsutgifterna ställs i relation till BNP, som innehåller moms, bör även försvarsutgifterna inkludera moms.

Den 16 mars 2022 träffades en överenskommelse mellan samtliga riksdagspartier som innebar ekonomiska förstärkningar under 2022, ökade framtida anslagsnivåer samt ökade beställningsbemyndiganden. Av överenskommelsen framgår även att anslagen till det militära försvaret ska nå 2 procent av BNP så snart det är praktiskt möjligt. Försvarsberedningen bereder frågan i sin s.k. Kontrollstation 2023 (Ds 2023:12). I budgetpropositionen för 2023 angav regeringen att Sverige ska uppnå det av Nato uppsatta målet om försvarsutgifter som motsvarar 2 procent av BNP så snart som möjligt, men senast 2026. Vidare anfördes att Sverige ska redovisa försvarsutgifter enligt den definition som används i Nato för att säkerställa att

Sverige möter Natos ambitioner och för att möjliggöra en internationell jämförelse.

I budgetpropositionen för 2024 bedömer regeringen att Sveriges försvarsutgifter enligt Natos definition kommer att uppgå till 2 procent av BNP redan 2024 (enligt Natos definition). Regeringen bekräftar vidare att man kommer att föreslå fortsatta resursförstärkningar till det militära försvaret så att utgifterna på anslagen 1:1–1:13, i enlighet med den politiska överenskommelsen från den 16 mars 2022, ska motsvara 2 procent av BNP enligt Försvarsberedningens definition. Regeringen har gett Försvarsmakten och berörda myndigheter i uppdrag att planera utifrån en fortsatt tillväxt som innebär att försvarsanslagen ska nå 2 procent av BNP 2028 enligt den senare definitionen.

I Försvarsmaktens reviderade budgetunderlag för 2024 (FM2022-10372:24) vidhöll myndigheten bedömningen från ÖB:s militära råd att det krävs tidiga politiska beslut för att möjliggöra en förmågetillväxt motsvarande 2 procent av BNP. I det reviderade budgetunderlaget redovisar Försvarsmakten förutsättningar för att nå 2 procent av BNP inom de nya ekonomiska planeringsramarna. Myndigheten lämnar, på regeringens uppdrag, förslag på en planering i löpande prisläge och har i första hand hanterat detta genom att sänka ambitionerna när det gäller nya investeringar i krigsmateriel. Med utgångspunkt i rådande omvärldsläge konstaterar Försvarsmakten vidare att på längre sikt kan ytterligare ökade ekonomiska nivåer behövas, och därför kvarstår myndighetens tidigare rekommendation om en fortsatt beredning när det gäller högre ambitionsnivåer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet kan konstatera att Natos uttalade mål om minst 2 procent av BNP till försvarsutgifter överensstämmer med den ambition regeringen redovisar i budgetpropositionen för 2024. Därutöver inriktas förmågetillväxten mot den politiskt förankrade inriktningen i Sverige och med vad regeringen anför i budgetpropositionen om att anslagen till det svenska militära försvaret ska öka till motsvarande 2 procent av BNP enligt den politiskt överenskomna svenska definitionen.

Med den uttalade utgångspunkten ser utskottet inte skäl att tillstyrka de aktuella yrkandena.

Reservationer

1. Stärkande av arbetet med strålsäkerhet, punkt 2 (SD)

av Lars Wistedt (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Eftersom potentiella hot mot vår kärnkraft kan anses förhöjda i ett alltmer instabilt läge i vår omvärld, anser vi att ett ökat skydd för strålsäkerhetsanläggningar är av central betydelse för rikets säkerhet. Gällande skyddsregler ska ses över, inte bara för våra kärnkraftverk utan även för vår atomverksamhet och vår storskaliga vattenkraft. Säkerhetszonerna runt verken bör därför ges en utökad radie, vilket även innefattar luftrummet. Vi föreslår därför att regeringen återkommer till riksdagen med förslag på lagstiftning som svarar mot de större skyddsbehov som dagens instabilitet i vårt närområde medför.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

2. Övriga mål för utgiftsområde 6, punkt 3 (S)

av Helén Pettersson (S), Heléne Björklund (S), Erik Ezelius (S), Markus Selin (S) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 12 och 57 samt avslår motionerna
2023/24:66 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4,
2023/24:384 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 2,
2023/24:778 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 3 och
2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

De stödpaket Sverige hittills bidragit med till Ukraina är viktiga för den långsiktiga säkerheten i vår del av världen. Vi menar dock att detta stöd har en tydlig effekt på vår nationella förmåga och det kan konstateras att utvecklingen inte är i harmoni med försvarsbeslutet 2020. Tidsutdräkten i ersättningsanskaffningarna är ett problem som kräver en ordentlig uppföljning så att förseningar kan undvikas. Anskaffningarna omfattar varianter av handeldvapen, ammunition, reservdelar, stridsfordon, stridsvagnar och artilleripjäser. Sådant som tidpunkt för leveranser, kostnader och förseningar måste analyseras eftersom de har en direkt effekt dels på substansen i försvarsbeslutet, dels på förmågetillväxtens förutsättningar. Det är viktigt att det upprättas en samlad plan för ersättning av det militära materiel som utgör stöd till Ukraina. Vi föreslår således att det ska göras en effektiv uppföljning av de omfattande materielbeställningarna.

Myndigheten för totalförsvarsanalys startade den 1 januari i år. Myndigheten har i uppgift att följa upp utvecklingen av totalförsvaret i förhållande till det övergripande målet för totalförsvaret samt målen för det militära respektive det civila försvaret. Vi föreslår att myndighetens uppdrag bör utökas till att även följa upp målen för samhällets krisberedskap, särskilt när det gäller om åtgärder inom samhällets krisberedskap och det civila försvaret är ömsesidigt förstärkande och bidrar till effektiv användning av samhällets resurser vid både fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

3. Övriga mål för utgiftsområde 6, punkt 3 (SD)

av Lars Wistedt (SD) och Björn Söder (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2023/24:384 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 2,

2023/24:778 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 3 och

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 2 och

avslår motionerna

2023/24:66 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4 och

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 12 och 57.

Ställningstagande

Vi vill understryka att utgångspunkten och målsättningen för totalförsvaret alltid ska vara att Sverige ska kunna försvara sin suveränitet och skydda medborgarna innan möjlig hjälp från tredje land kommer. Därefter ska det i samverkan med övriga länder i Norden skapas ett robust, uthålligt men också trovärdigt totalförsvär. Detta är i enlighet med Natos tredje artikel om att medlemmarna var för sig och tillsammans ska verka för en utveckling av sin kollektiva förmåga att försvara sig.

Vi anser vidare att det militära försvarets uppbyggnad kräver långsiktighet och tydligt kommunicerade målbilder. I direktiven till Försvarsmakten ska måluppfyllnaden när det gäller militära förmågor således vara i huvudfokus och inte procentuella ekonomiska redovisningsmål. I direktiven till Försvarsmakten ska dessa förmågemål tydligt beskrivas och vara mätbara.

Avslutningsvis menar vi att det civila försvarets huvuduppgift är att säkerställa Sveriges nationella uthållighet i fråga om försvarsvilja, energi- och livsmedelsförsörjning samt vårt demokratiska samhällsskick och att detta bör utvecklas, övas och ledas i nära samverkan med det militära försvaret. På sikt bör även det civila försvaret utvecklas mot interoperabilitet med övriga nordiska länders motsvarigheter. Vi anser sammantaget att regeringen ska beakta ovanstående i sina direktiv till myndigheterna.

Sammantaget bör riksdagen alltså ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

4. Övriga mål för utgiftsområde 6, punkt 3 (V)

av Hanna Gunnarsson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:66 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) yrkande 4 och avslår motionerna

2023/24:384 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 2,

2023/24:778 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 3,

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 2 och

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkandena 12 och 57.

Ställningstagande

I dag ska Försvarsmaktens stöd till samhället och andra myndigheter vid behov enbart ske inom ramen för Försvarsmaktens befintliga förmåga och resurser. Jag menar att detta inte är nog. Tvärtom är det direkt kontraproduktivt att våra

myndigheter inte har i uppdrag att samarbeta när det gäller vårt lands säkerhet och motståndskraft mot civila hot. Lagstiftningen är därför inte tillräcklig. En mer samlad och effektiv planering behövs för att göra vårt samhälle mindre sårbart. Vid allvarliga kriser och olyckor ska samhällets alla tillgängliga resurser sättas in. Ett samhälle där vi bättre kan planera och finansiera våra gemensamma behov är ett starkare samhälle.

Jag föreslår därför att Försvarmakten ska få i uppdrag att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer samt vid extraordinära händelser som omfattar såväl pandemier som cyberattacker, sjöräddning, brandbekämpning och naturkatastrofer, och i detta sammanhang även se över hur ett eventuellt ersättningssystem kan konstrueras.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

5. Tvåprocentsmålet, punkt 5 (S)

av Helén Pettersson (S), Heléne Björklund (S), Erik Ezelius (S), Markus Selin (S) och Lena Johansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S) yrkande 2 och avslår motion

2023/24:778 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Grunden för att kunna åstadkomma fortsatt förmågeökning inom svensk försvarsmakt är stabilitet i de ekonomiska förutsättningarna. Basen för det arbete som i dag utförs utgörs av försvarsbesluten 2015 och 2020. Sammantaget innebär det att Försvarmaktens ekonomiska resurser under tidsperioden 2014 till 2025 ökar med ca 100 procent. Men vi måste fortsätta utvecklingen. Vi föreslår därför att försvarsutgifterna ska öka till 2 procent av BNP så snart det är realistiskt möjligt. De ökade resurserna måste tydligt kopplas till krav på en ökad operativ förmåga.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännage detta för regeringen.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 4 (S)

Helén Pettersson (S), Heléne Björklund (S), Erik Ezelius (S), Markus Selin (S) och Lena Johansson (S) anför:

Riksdagsmajoriteten har en annan inriktning av budgetpolitiken än den som Socialdemokraterna förordar. Därför avstår vi från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom område 6 eftersom inte någon eller några delar kan brytas ut ur Socialdemokraternas budgetalternativ. Socialdemokraternas budgetalternativ är en helhet. Vårt förslag inom utgiftsområde 6 ligger dock i nivå med regeringens förslag. Vi avstår med hänvisning till ovanstående från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande.

I vår kommittémotion 2023/ 24:2564 redovisar vi vår helhetssyn på det civila och militära försvarets framtida utveckling. Bakgrunden till våra ställningstaganden är bl.a. erfarenheter av det ryska anfällskriget mot Ukraina. Vi noterar sådant som vikten av ett omfattande och fungerande totalförsvaret, totalförsvarets uthållighet, vikten av en stark försvarsvilja, internationellt stöd, förmåga att hantera sådant som cyberattacker, hybridkrigföring, desinformation, luftförsvarets viktiga roll och arméförbandens stora betydelse. Det sistnämnda ställer stora krav på mobiliseringsförmåga, soldatutbildning och möjlighet att tillföra soldater och materiel. Kopplat till erfarenheterna av kriget i Ukraina och situationen i Afrika ställer vi krav på att Wagnergruppen och andra internationellt verkande ryska militära företag ska klassas som terrororganisationer.

Eftersom totalförsvarsperspektivet är avgörande, understryker vi vikten av att Myndigheten för totalförvarsanalys uppdrag måste utökas till att även gälla uppföljning av målen för samhällets krisberedskap. Uppbyggnaden av krisberedskapen är en lång och stor process som omfattar hela samhället. Därför är ett uppdrag av detta slag av central betydelse. På samma sätt är det centralt att stegvis aktivera civilplikten för att personalförsörja den civila delen av totalförsvaret.

En mycket omfattande uppgift kommer att bli upprättandet av ett ekonomiskt försvar. Det handlar om näringslivets beredskapsförberedelser. Vi förordar inrättandet av en ny myndighet som får detta ansvar.

Särskilt landomänen har visat sig vara central när det gäller krigets utveckling i Ukraina. För oss blir det därför naturligt att understryka vikten av att fortsätta utvecklingen av arméns brigader, dels för att klara landförsvaret av Sverige, dels för att kunna bidra operativt inom ramen för Nato. Här finns en tydlig koppling till Nato-stadgans artikel 3. Vi pekar på behovet av att inrätta två nya regementen, ett i Kiruna och ett i Kvarn. Satsningen på att förstärka den militära närvaron på Gotland måste fortsätta.

Vi markerar också vår ambition att senast 2030 utbilda minst 10 000 vämpliktiga på årsbasis. Hemvärnets omfattning ska öka till 25 000 hemvärnssoldater. Jämställdhet och inkludering tydliggörs som ett viktigt krav när det gäller Försvarsmaktens framtida sammansättning. Översyn av behovet av luftvärn och långräckviddig förmåga är andra viktiga punkter.

Försvarsindustrin har en central roll för att i kris och krig försörja svensk försvarsmakt med ammunition och materiel. Vi förordar upprättandet av en försvarsindustriell strategi. Syftet är att stärka forskning, produktion och export. Men vi markerar också vikten av att svenska staten långsiktig garanterar att den har inflytande och kontroll över de system som betecknats som väsentliga säkerhetsintressen. Ammunition bör av riksdagen betecknas som ytterligare ett svenskt säkerhetsintresse.

När det gäller de väsentliga säkerhetsintressena så förordas att en analys inleds inför anskaffandet av ytterligare en ubåt. Hur svensk design, kompetens och operativa system ska tas till vara inom ramen för nästa generations stridsflyg är ett arbete som måste prioriteras. Svensk kompetens på detta område är unik.

I framtiden kommer det nordiska samarbetet att ha en stor betydelse för försvaret av Skandinavien med närområde. Det handlar om en helhet från Arktis, Norges västkust, svensk västkust, inloppet till Östersjön, Östersjön, Finland och kopplingar till Baltikum och Polen. Ett väl fungerande samarbete inom ramen för Norden kommer att utgöra en styrka för Nato som allians. Vi förordar inrättandet av en nordisk försvarskommission som från ett politiskt perspektiv utvecklar försvars- och säkerhetspolitiken med nordiskt fokus. Det innebär också att ett sådant arbete får en parlamentarisk förankring.

2. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 4 (C)

Mikael Larsson (C) anför:

Eftersom riksdagsmajoriteten i det första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en annan inriktning än den jag önskar avstår jag från ställningstagande när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 6. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Centerpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2023/24:2733 av Muharrem Demirok m.fl. (C). Motionen behandlas i betänkande 2023/24:FiU1, och vårt samlade förslag Krisbekämpning på riktigt framgår av reservationen i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 6 som skiljer sig från regeringens förslag. Jag väljer dock att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande.

Den svenska ekonomin och det svenska samhället möter nu multipla, allvarliga kriser. Vi befinner oss i en allvarlig inflations- och tillväxtkris som sticker ut i en internationell jämförelse. Som en följd av denna ekonomiska kris kommer nu en välfärdskris i kommuner och regioner, som särskilt drabbar landsbygden, med en allt djupare kris för skolan. Samtidigt drabbas många

svenska städer av en kris för tryggheten på gator och torg på grund av ett gängkrig med skjutningar, sprängningar och mycket unga förövare och offer. Klimatkrisen blir allt tydligare, men trots detta är den svenska klimatpolitiken och klimatomställningen i vårt land i kris till följd av Tidöregeringens politik.

I grund och botten är svensk ekonomi stark, med en välutbildad befolkning, framåtsyftande företag, en hög sysselsättningsgrad och en fungerande välfärd. Men den ekonomiska politiken präglas alltmer av oordning och av en regering som inte förmår att hantera de pågående kriserna.

Det är genom kloka reformer – inte populism – som svensk ekonomi tagit sig igenom tidigare kriser. Men det kräver att det finns någon kraft inom politiken som står upp för grundläggande principer som att det ska löna sig att arbeta, att skola och utbildning är grunden för välstånd i hela landet, att vi inte kan börja öka utsläppen om vi ska kunna förhindra en klimatkatastrof och att företagen är vår tillväxtmotor. Centerpartiet tar upp stafettpippen från tidigare framgångsrika ekonomiska reformer för att föra in dessa perspektiv i debatten igen, för en krisbekämpning på riktigt.

Rysslands krig i Ukraina fortsätter alltjämt och Sverige är mitt i en pågående upprustning av totalförsvaret. Jag avser att vara en konstruktiv röst när det gäller att öka försvarsanslagen till minst 2 procent av BNP för att höja svensk försvarsförmåga och krigsdugligheten i krigsförbanden, samtidigt som vi ska nå upp till Natos målsättningar i enlighet med vad som överenskoms i Vilnius 2023. För att öka krigsdugligheten i krigsförbanden anser jag att ytterligare 100 miljoner kronor behöver läggas på förbandsverksamheten.

Jag anser också att det är viktigt att Sverige, samtidigt som tillväxt sker nationellt, ska kunna gå i bräschen för det militära stödet till Ukraina. Försvarets förmågehöjning är dock nödvändig och viktig och ska inte urholkas av beslut att också stödja Ukraina. Jag anser därför att återanskaffning av materiel till vår egen försvarsmakt för det som går till Ukraina ska ligga utanför den nationella försvarsbudgetens ramar.

Den nödvändiga och kraftiga upprustningen vi ser av det militära försvaret måste följas av ytterligare upprustning på det civila försvaret, på att skapa ökad motståndskraft i samhället i stort. Jag anser att kommunerna har en nyckelroll i den civila beredskapsplaneringen, inte minst vad gäller befolkningsskyddet. Kriget i Ukraina har visat att behovet av tillgängliga och säkra skyddsrum är av stor vikt för att civilbefolkningen ska vara så trygg som det bara går om bomberna faller. Men regeringens satsningar är blygsamma och upprustningen måste ske snabbare än vad regeringen mäktar med.

För att kommunerna ska ha möjlighet att genomföra den ambitionshöjning och den upprustning av det civila försvaret som omvärlden kräver anser jag att ytterligare 50 miljoner kronor behöver tillföras kommunernas arbete redan 2024 så att de kan anställa fler med beredskapskompetens, genomföra fler övningar och utbildningar med tjänstemän, politiker och andra aktörer. Jag gör också bedömningen att ytterligare 50 miljoner kronor behövs 2024 för att säkra medborgarnas trygghet i ett civilt försvar genom ytterligare

förstärkningar på befolkningsskyddet och tillgängliga och anpassade skyddsrum.

Men vi kan inte få ett starkare civilt försvar om inte fler samhällsområden stärker sin beredskapsplanering, sin motståndskraft och sin robusthet. I det pågående kriget i Ukraina har Ryssland vid upprepade tillfällen genomfört såväl cyberattacker som fysiska attacker mot energisektorn som nu behöver stärkas upp i Sverige, bl.a. genom MSB. Motståndskraften ska stärkas rejält, och diskrepansen mellan hotbild och förmåga minska. Även de gröna näringarna och Sveriges bönder är viktiga för totalförsvaret och deras möjligheter att verka också i ett civilt försvar under störda förhållanden behöver också stärkas, t.ex. genom en stärkt primärproduktion och livsmedelsberedskap. Centerpartiets föreslagna satsningar på dessa bägge sektorer framgår i huvudsak av budgetbetänkandena för utgiftsområde 21 Energi respektive utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel.

3. Statens budget inom utgiftsområde 6, punkt 4 (MP)

Emma Berginger (MP) anför:

Riksdagen beslutade den 29 november att ställa sig bakom den utgiftsram för utgiftsområde 6 som regeringen föreslagit och finansutskottet tillstyrkt (bet. 2023/24:FiU1). Riksdagen fastställde därmed utgiftsramen för utgiftsområde 6 till 126 miljarder kronor. Eftersom Miljöpartiet har en högre ambition och en annan inriktning än regeringen på utgiftsområde 6 väljer jag att avstå från ställningstagande. Därmed lägger jag här fram ett särskilt yttrande som redovisar den inriktning på utgiftsområdet som Miljöpartiet förordar. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Miljöpartiets samlade förslag när det gäller statens budget för 2024 finns i partimotion 2023/24:2689. Förslaget om anslag inom utgiftsområde 6 läggs fram i kommittémotion 2023/24:2682.

Vi befinner oss i en tid med stora samhällsutmaningar. Klimatförändringar och kraftig förlust av biologisk mångfald skakar grundförutsättningarna för trygghet, frihet och ekonomisk utveckling. Sverige befinner sig i ett svårt läge i en orolig omvärld. Rysslands brutala anfällskrig mot Ukraina har kastat Europa och Sverige in i en kostnadskris som drabbar hushållen, företagen och välfärden. Det är en tid som kräver en kraftfull ekonomisk politik och ett tydligt klimatpolitiskt ledarskap. I stället för att satsa på morgondagens lösningar backar regeringen in i framtiden med en politik som är kortsiktig och otillräcklig för att möta de utmaningar vi står inför. Miljöpartiet visar i sitt budgetförslag att en annan väg är möjlig – en väg som tryggar välfärden och accelererar den gröna omställningen.

Att regeringen och Sverigedemokraterna inte satsar mer på välfärden innebär de facto att man tvingar fram besparingar och skattehöjningar i kommuner och regioner. Vi ser redan nu hur det varslas sjuksköterskor

samtidigt som vårdköerna är alltför långa. Denna nedskärningspolitik kommer att slå hårdast mot de som befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge och som är i störst behov av välfärdstjänster, men i förlängningen kommer vi alla att drabbas. Lärarna i skolan, sjuksköterskorna i vården, vårdbiträdena i omsorgen – det är deras arbete som Sverigedemokraterna och regeringen nu gör svårare.

Att leda den gröna omställningen och investera i den infrastruktur och den teknik som kommer att ligga till grund för Sveriges framtida välstånd kommer att leda till en mängd konkurrensfördelar för svenska löntagare och företag. Om vi inte investerar riskerar vi inte bara klimatmålen utan också att vi hamnar på efterkälken i den gröna industriomställning som nu börjar ta fart i omvärlden. För att Sverige ska ta till vara den möjlighet som den gröna omställningen erbjuder måste den vara rättvis och bygga ett samhälle som håller ihop. Ett samhälle som är till för alla – inte bara för några få.

Vi befinner oss i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har pågått i över ett och ett halvt år. Det är ett krig som tillsammans med den hårdnande stormaktsrivaliteten påverkar även oss i Sverige. Miljöpartiet stöder nu en snabbare och mer omfattande återuppbyggnad av såväl det militära som det civila försvaret än vi tidigare sett behov av. Vi stöder också att Sverige solidariskt hjälper Ukraina, inte bara med humanitärt bistånd utan också med vapen. Totalförsvaret består av det civila och det militära försvaret. När det gäller det militära försvaret följer överenskommelsen från våren 2022 om att öka anslagen till det militära försvaret till 2 procent av BNP när det är praktiskt möjligt.

Miljöpartiet vill särskilt öka satsningarna på det civila försvaret för att uppnå ett totalförsvär i balans. Det militära försvaret kan inte fungera utan ett starkt civilt försvar och den förmåga som byggs upp inom det civila försvaret bidrar också starkt till samhällets motståndskraft mot andra kriser än militära, t.ex. mot naturrelaterade katastrofer i klimatkrisens spår.

Totalt vill Miljöpartiet anslå 1 805 003 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 6. Vi menar att 500 miljoner kronor ska satsas på förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor som riskerar att bli en konsekvens av klimatförändringarna (anslaget 2:2). Därutöver vill vi stötta kommuner och regioner i deras arbete med krisberedskap och civilt försvar. Mycket av samhällsviktig verksamhet bedrivs av kommuner och regioner. Vi vill säkerställa att alla kommuner har grundläggande förutsättningar att arbeta med beredskapsförberedelser inom civilt försvar och att utvecklingen av förmågan sker i takt med ambitionsnivån i övriga delar av totalförsvaret. Vi tillför därför 500 miljoner kronor till anslaget 2:4.

Den kommunala räddningstjänsten behöver också stärkas för att klara sitt viktiga uppdrag under höjd beredskap. Här pågår också ett arbete med att införa civilplikt. Att den kommunala räddningstjänstens förmåga ökar är också viktigt för vår beredskap att hantera skogsbränder. Samtidigt behöver skyddet av civilbefolkningen utökas, exempelvis genom att rusta upp skyddsrum och att uppdatera systemet för utomhusvarning, även kallat "Hesa Fredrik". Miljöpartiet anslår 300 miljoner kronor uppdelat på anslagen 2:4 och 2:6.

Cyberangrepp pågår ständigt från flera olika aktörer. Här finns ett stort behov av att stärka arbetet både inom offentlig förvaltning och med arbete gentemot privata aktörer med samhällsviktiga verksamheter och privatpersoner. Miljöpartiet vill göra en förstärkning på 250 miljoner kronor inom detta område till anslaget 2:6.

Sverige behöver åter bygga upp beredskapslager och bygga en infrastruktur för att det privata näringslivet ska bidra i händelse av kris. Miljöpartiet vill skapa förutsättningar för MSB att påbörja arbetet med att stärka försörjningsberedskapen och anslår därför 100 miljoner kronor till anslaget 2:6 för detta ändamål. Detta är enbart en liten del av det arbete som behöver göras med att öka försörjningsberedskapen.

Det finns ett behov av att öka krismedvetenheten hos befolkningen. Det rör alltifrån hur man är vaksam mot påverkan till att förstå hur man kan stärka sin egen grundläggande beredskap. Miljöpartiet vill därför tillföra 50 miljoner kronor till anslaget 2:6 för att ge MSB möjlighet till ökat arbete inom detta område.

De frivilliga försvarsorganisationerna och andra ideella organisationer är viktiga för Sveriges krisberedskap och civilt försvar. Utöver viktigt stöd vid kriser och större olyckor bedriver de exempelvis utbildningsarbete och ger möjlighet för människor att engagera sig för totalförsvaret. Miljöpartiet anslår 100 miljoner kronor fördelade på anslaget 2:6 och 2:4 inom utgiftsområdet 6 för att stärka finansieringen till de frivilliga försvarsorganisationerna och andra ideella organisationer som arbetar med krisberedskap och civilt försvar.

4. Tvåprocentsmålet, punkt 5 (SD)

Lars Wistedt (SD) och Björn Söder (SD) anför:

Vi ställer oss bakom regeringens grundsyn i fråga om hur försvarsutgifterna ska öka i förhållande till BNP, och därmed också utskottets ställningstagande, men vill ändå förtydliga att detta inte utesluter att försvarsanslagen i genomsnitt motsvarar minst 2 procent av BNP per försvarsbeslutsperiod. De angivna 2 procenten av BNP bör med andra ord kunna vara ett golv och inte ett tak för försvarsutgifterna. Dessa bör, i likhet med vad regeringen anför, räknas på anslagen och inte efter Nato beräkningsmodell där det går att räkna in ekonomiska anslag som inte har operativ effekt, såsom pensionsavsättningar m.m. Vi menar att den negativa omvärldsutvecklingen gör att fokus måste ligga på verklig förmågehöjning. I direktiven till Försvarsmakten måste måluppfyllnaden när det gäller militära förmågor vara i huvudfokus och inte procentuella redovisningsmål.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2023/24:1 Budgetpropositionen för 2024 utgiftsområde 6:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2024 utnyttja en kredit i Riksgäldskontoret i händelse av krig, krigsfara eller andra utomordentliga förhållanden som uppgår till högst 40 000 000 000 kronor (avsnitt 3.6.1).
2. Riksdagen godkänner investeringsplanen för vidmakthållande av försvarsmateriel för 2024–2035 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 4.6.1).
3. Riksdagen godkänner investeringsplanen för anskaffning av försvarsmateriel för 2024–2035 som en riktlinje för Försvarsmaktens investeringar (avsnitt 4.6.3).
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att besluta om anskaffning av taktiskt transportflygplan och nya ytstridsfartyg (avsnitt 4.6.3).
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2024 besluta om en kredit i Riksgäldskontoret för att tillgodose Försvarets materielverks behov av rörelsekapital som inklusive tidigare utnyttjad kredit uppgår till högst 34 500 000 000 kronor (avsnitt 4.6.11).
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att för 2024 besluta att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap får ta upp lån i Riksgäldskontoret för samhällsinvesteringar som inklusive tidigare upplåning uppgår till högst 1 300 000 000 kronor (avsnitt 5.6.6).
7. Riksdagen godkänner investeringsplanen för krisberedskap för 2024–2026 som en riktlinje för Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps samhällsinvesteringar (avsnitt 5.6.6).
8. Riksdagen godkänner målet för Strålsäkerhet (avsnitt 6.1).
9. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2024 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt tabell 1.1.
10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Motioner från allmänna motionstiden 2023/24

2023/24:66 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur Försvarsmakten kan uppdras att både i sin planering och i sin verksamhet dimensionera för att kunna bistå samhället vid nationella kriser och katastrofer samt vid extraordinära händelser som omfattar såväl pandemier som cyberattacker, sjöräddning, brandbekämpning och naturkatastrofer, och i detta sammanhang även se över hur ett eventuellt ersättningssystem kan konstrueras, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2023/24:384 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör beakta direktiven till totalförsvaret i motionen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:778 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett tvåprocentsmål per försvarsbeslutsperiod och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sitt arbete bör beakta direktiven i motionen och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:779 av Sven-Olof Sällström m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde beakta direktiven till civilförsvarets utformning och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen borde överväga att stärka arbetet med strålsäkerhet och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2564 av Peter Hultqvist m.fl. (S):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försvarsutgifterna ska öka till 2 procent av BNP så snart det är möjligt med ökad operativ förmåga och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det måste ske en effektiv uppföljning av de omfattande materielbeställningarna och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps uppdrag bör utökas

till att också följa upp målen för samhällets krisberedskap och tillkännager detta för regeringen.

2023/24:2682 av Emma Berginger m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabell A i motionen.

2023/24:2715 av Mikael Larsson m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2024 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap enligt förslaget i tabellen i motionen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2024 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	V	C	MP
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	60 649 599	±0	±0	100 000	±0
1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt	1 742 019	±0	±0	±0	±0
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	48 627 000	±0	±0	±0	±0
1:4 Forskning och teknikutveckling	1 074 905	±0	±0	±0	±0
1:5 Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten	13 926	±0	±0	±0	±0
1:6 Totalförsvarets plikt- och prövningsverk	374 388	±0	±0	±0	±0
1:7 Officersutbildning m.m.	304 627	±0	±0	±0	±0
1:8 Försvarets radioanstalt	2 258 397	±0	±0	-100 000	±0
1:9 Totalförsvarets forskningsinstitut	379 158	±0	±0	±0	±0
1:10 Nämnder m.m.	7 786	±0	±0	±0	±0
1:11 Försvarets materielverk	3 584 324	±0	±0	±0	±0
1:12 Försvarsunderrättelsedomstolen	11 307	±0	±0	±0	±0
1:13 Myndigheten för totalförvarsanalys	67 834	±0	±0	±0	±0
2:1 Kustbevakningen	1 800 217	±0	±0	±0	±0
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	506 850	±0	±0	±0	500 000
2:3 Ersättning för räddningstjänst m.m.	27 580	±0	±0	±0	±0
2:4 Krisberedskap	1 734 608	±0	±0	100 000	800 000
2:5 Ersättning till SOS Alarm Sverige AB för alarmeringstjänst enligt avtal	426 671	±0	±0	±0	±0
2:6 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap	1 714 914	±0	±0	25 000	500 000
2:7 Statens haverikommission	51 378	±0	±0	±0	±0
2:8 Myndigheten för psykologiskt försvar	148 703	±0	±0	±0	±0
2:9 Raket Generation 2	35 799	±0	±0	±0	±0
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	517 699	±0	±0	±0	5 003
Summa för utgiftsområdet	126 059 689	±0	±0	125 000	1 805 003

BILAGA 3

Regeringens förslag till beställningsbemyndiganden

Beställningsbemyndiganden för 2024 inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod
1:1 Förbandsverksamhet och beredskap	35 700 000	2025–2031
1:3 Anskaffning av materiel och anläggningar	177 550 000	2025–2034
2:2 Förebyggande åtgärder mot jordskred och andra naturolyckor	700 000	2025–2030
2:4 Krisberedskap	2 650 000	2025–2030
3:1 Strålsäkerhetsmyndigheten	180 000	2025–2030
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	216 780 000	